

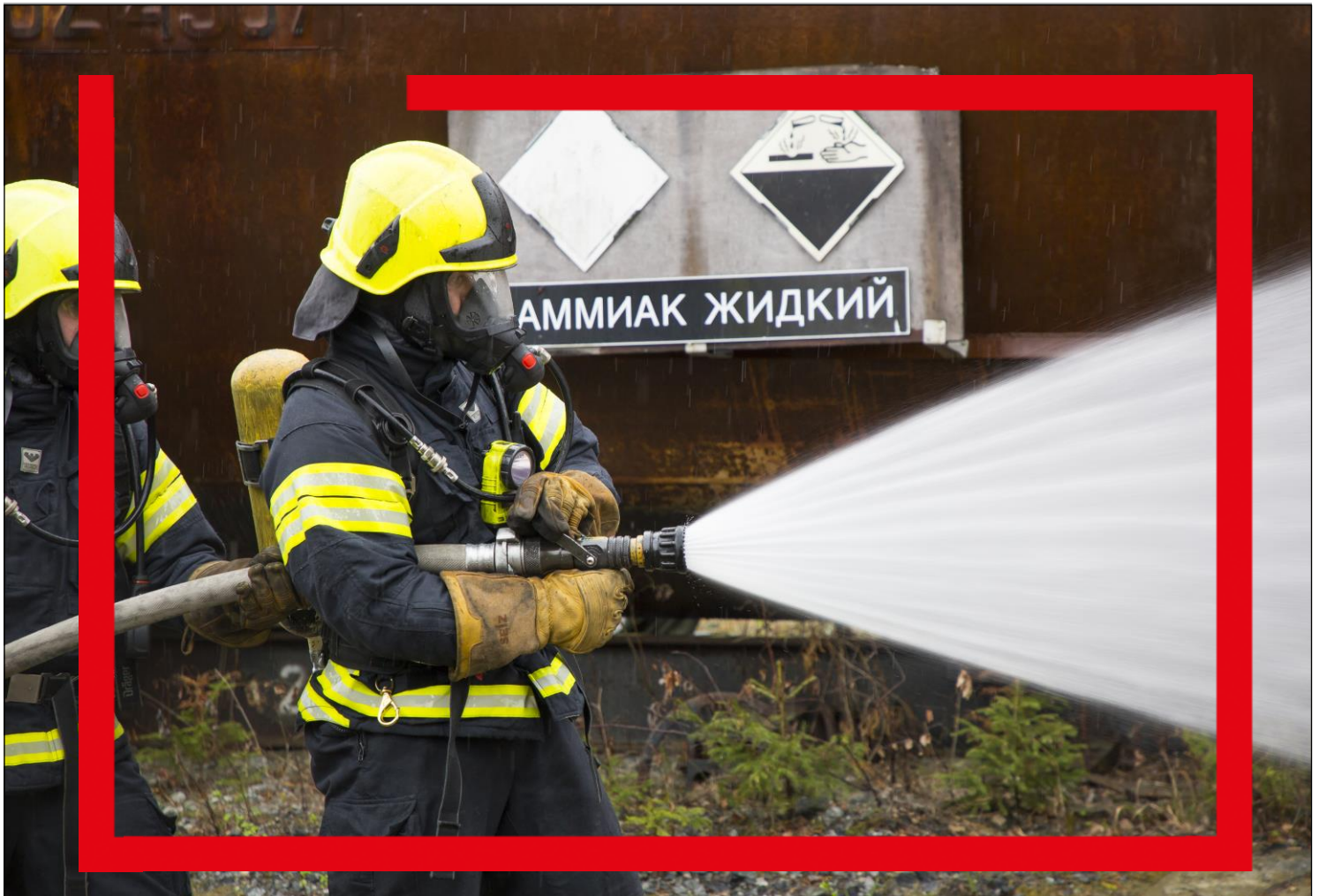
PELASTUSOPISTO

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä ja opetussuunnitelma

2021

15.2.2021

PeODno-2021-110

Sisällys

1	Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä ja opetussuunnitelma	9
1.1	Johdatus	9
1.1.1	Sopimuspalokuntien tehtävät ja merkitys pelastustoimen järjestelmässä	10
1.1.2	Sopimushenkilöstön opintojen arvoperusta.....	10
1.1.3	Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän rakentamisen taustaa.....	11
1.2	Lainsäädäntö Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän taustalla	12
1.2.1	Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot	13
1.2.2	Siirtymäaika.....	13
1.3	Palautejärjestelmä	14
1.4	Pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä.....	14
1.4.1	Pedagoginen ajattelu koulutusjärjestelmän taustalla	14
1.4.2	Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä.....	18
1.4.3	Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelma vuonna 2021	18
1.4.4	Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelma vuosina 2021– 2023	19
1.5	Opetussuunnitelman käsitteistö.....	19
1.6	Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu	24
1.6.1	Koulumaali	25
1.7	Sopimushenkilöstön kurssien suorittamisen yleisiä ohjeita	26
1.7.1	Kirjallisuus/Materiaali	26
1.7.2	Suoritustavat/oppimismenetelmät.....	26
1.7.3	Osaamisen arviointi	26
1.7.4	Poissaolo kurssilta	26
1.7.5	Kurssin keskeyttäminen	27
2	Sopimushenkilöstön vastaava kouluttaja (1 op), opetussuunnitelma	28
2.1	Vastaavan kouluttajan pedagoginen koulutus.....	28
2.1.1	Vastaavan kouluttajan työnkuva.....	28
2.1.2	Vastaavan kouluttajan opintojen arvoperusta	28
2.1.3	Vastaavan kouluttajan asema ja tehtävät sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä	29
2.1.4	Pääsykriteerit vastaavan kouluttajan pedagogiseen koulutukseen.....	30
2.1.5	Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen	30

2.1.6	Vastaavan kouluttajan lisenssi	30
2.1.7	Vastaava kouluttaja -kouluttajarekisteri.....	31
2.2	Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen kurssikuvaus.....	31
2.2.1	Laajuus	32
2.2.2	Osaamistavoitteet.....	32
2.2.3	Sisältö ja oppimismenetelmät.....	33
2.2.4	Suoritustavat/Oppimismenetelmät	33
2.2.5	Osaamisen arviointi	33
2.2.6	Edeltävät opinnot.....	33
2.2.7	Kuormittavuus.....	34
2.2.8	Kirjallisuus/Materiaali	34
2.3	Yleisiä ohjeita	34
2.3.1	Kurssin jälkeen	34
2.3.2	Oikaisuvaatimus.....	34
3	Sopimushenkilöstön pelastustoiminnan peruskurssi (3 op), opetussuunnitelma	35
3.1	Pelastustoiminnan peruskurssi	35
3.2	Pääsykriteerit pelastustoiminnan peruskurssille	36
3.2.1	Perehdytys ennen kurssia	37
3.3	Pelastustoiminnan peruskurssin kurssikuvaus	38
3.3.1	Laajuus	38
3.3.2	Osaamistavoitteet.....	38
3.3.3	Sisältö	39
3.3.4	Kuormittavuus.....	40
3.3.5	Kurssin jälkeen	40
4	Sopimushenkilöstön savusukelluskurssi (2 op), opetussuunnitelma	41
4.1	Johdanto	41
4.2	Pääsykriteerit savusukelluskurssille	41
4.3	Savusukelluskurssin kuvaus	43
4.3.1	Laajuus	43
4.3.2	Osaamistavoitteet.....	43
4.3.3	Sisältö	44
4.3.4	Kuormittavuus.....	44
4.3.5	Kurssin jälkeen	44
5	Putoamisvaarallisella alueella työskentely (PVAT-1) (1 op), opetussuunnitelma	45

5.1	Johdanto	45
5.2	Pääsykriteerit PVAT-1 kurssille	45
5.3	Putoamisvaarallisella alueella työskentely -kurssin kurssikuvaus	47
5.3.1	Laajuus	47
5.3.2	Osaamistavoitteet	47
5.3.3	Sisältö	48
5.3.4	Kuormittavuus	48
6	Tieliikennepelastaminen henkilöauto-onnettomuuksissa (TIPE-1) (1 op), opetussuunnitelma	49
6.1	Johdanto	49
6.2	Pääsykriteerit TIPE-1 kurssille	49
6.3	TIPE-1 Kurssikuvaus	50
6.3.1	Laajuus	50
6.3.2	Osaamistavoitteet	50
6.3.3	Sisältö	51
6.3.4	Kuormittavuus	51
7	Pintapelastuskurssi (PIPE) (1 op), opetussuunnitelma	52
7.1	Johdanto	52
7.2	Pääsykriteerit PIPE-kurssille	52
7.3	Pintapelastuskurssin kurssikuvaus	53
7.3.1	Laajuus	53
7.3.2	Osaamistavoitteet	54
7.3.3	Sisältö	54
7.3.4	Kuormittavuus	55
7.3.5	Kurssin jälkeen	55
8	Sopimuspalokunnan päällikkökurssi (4 op) Opetussuunnitelma	55
8.1	Johdanto	55
8.1.1	Pääsykriteerit sopimuspalokunnan päällikkökurssille	56
8.1.2	Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen	56
8.2	Sopimuspalokunnan päällikön työnkuva	56
8.3	Sopimuspalokunnan päällikkökurssin tavoitteet	58
8.3.1	Sopimuspalokunnan päällikkökurssin arvoperusta	58
8.3.2	Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu	59
8.3.3	Sopimuspalokunnan päällikkökurssin osaamistavoitteet	60
8.4	Opiskelumenetelmät sopimushenkilöstön päällikkökoulutuksessa	61

8.5	Sopimushenkilöstön päällikkökurssi	61
8.5.1	Sopimushenkilöstön päällikkökurssin opetussuunnitelman toteuttaminen	61
8.5.2	Sopimushenkilöstön päällikkökurssin koulutusosiot	62
8.6	Pelastustoimen lainsäädäntö ja hallinnollinen järjestelmä (12 t).....	62
8.6.1	Osaamistavoitteet	62
8.6.2	Sisältö	63
8.6.3	Oppimismenetelmät	63
8.6.4	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt	63
8.7	Palokuntasopimus ja sen veloitteet sekä sivutoimisen henkilöstön asema pelastuslaitoksen työntekijänä (12 t).....	63
8.7.1	Osaamistavoitteet	63
8.7.2	Sisältö	64
8.7.3	Oppimismenetelmät	64
8.7.4	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt	64
8.8	Riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen, toiminnansuunnittelu sopimuspalokuntatoiminnassa (24 t)	64
8.8.1	Osaamistavoitteet	64
8.8.2	Sisällöt	65
8.8.3	Oppimismenetelmät	65
8.8.4	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt	65
8.9	Henkilöstöjohtaminen, oman johtajuuden kehittäminen (24 t).....	65
8.9.1	Osaamistavoitteet	65
8.9.2	Sisältö	66
8.9.3	Oppimismenetelmät	66
8.9.4	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt	66
8.10	Pelastustoiminnan johtaminen ja viranomaisyhteistyö sekä tiedottaminen (16 t).....	66
8.10.1	Osaamistavoitteet	66
8.10.2	Sisältö.....	67
8.10.3	Oppimismenetelmät.....	67
8.10.4	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt.....	67
8.11	Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja johtaminen sekä päällystön etiketti ja käyttäytyminen (8t).....	67
8.11.1	Osaamistavoitteet	67
8.11.2	Sisältö.....	68
8.11.3	Oppimismenetelmät.....	68

8.11.4	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt	68
8.12	Alueellisen pelastuslaitoksen toiminta, keskeiset asiakirjat sekä valtakunnallisten ja alueellisten pelastusalan järjestöjen toiminta (4 t)	69
8.12.1	Osaamistavoitteet	69
8.12.2	Sisältö.....	69
8.12.3	Oppimismenetelmät.....	69
8.12.4	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt.....	69
8.13	Yhteiskunnallisen varautumisen perusteet ja pelastuslaitoksen rooli sekä velvoitteet varautumisen järjestämisessä (8 t)	69
8.13.1	Osaamistavoitteet	69
8.13.2	Sisältö.....	70
8.13.3	Oppimismenetelmät.....	70
8.13.4	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt.....	70
8.14	Opintoja koskevia ohjeita	70
8.14.1	Suoritustavat	70
8.14.2	Sopimuspalokunnan päällikkökurssin arviointi ja rekisteröinti.....	71
8.14.3	Oikaisuvaatimus.....	71
9	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi (6op) Opetussuunnitelma.....	72
9.1	Yleistä.....	72
9.2	Pääsykriteerit sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssille.....	72
9.3	Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen	72
9.4	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön työnkuva.....	73
9.5	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin tavoitteet	74
9.5.1	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön opintojen arvoperusta.....	74
9.5.2	Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu.....	74
9.5.3	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin osaamistavoitteet	76
9.6	Opiskelumenetelmät sivutoimisen teollisuuspalopäällikön koulutuksessa	77
9.7	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi	77
9.7.1	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin opetussuunnitelman toteuttaminen	77
9.7.2	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin koulutusosiot	77
9.7.3	Osaamistavoitteet.....	78
9.7.4	Sisältö	78
9.7.5	Oppimismenetelmät	78

9.7.6	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt	78
9.8	Pelastustoiminta (2,5 op)	79
9.8.1	Sisältö	79
9.8.2	Oppimismenetelmät	79
9.8.3	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt	79
9.9	Johtaminen ja hallinto (1 op)	80
9.9.1	Osaamistavoitteet	80
9.9.2	Sisältö	80
9.9.3	Oppimismenetelmät	80
9.9.4	Oppimateriaali ja oppimisympäristöt	80
9.10	Opintoja koskevia ohjeita	80
9.10.1	Suoritustavat	80
9.10.2	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin arviointi ja rekisteröinti	81
9.10.3	Oikaisuvaatimus	82
10	Lähteet	83

LIITTEET

LIITE 1 Ohjeistus kurssilaisen soveltuvuustestien arviointiin

1 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä ja opetussuunnitelma

1.1 Johdatus

Sisäministeriö antoi 24.4.2017 päivätyssä kirjeessään Pelastusopistolle tehtäväksi käynnistää toimenpiteet sopimuspalokuntahenkilöstön koulutuksen kehittämiseksi. Pelastusopiston uutena tehtävänä on 1.1.2019 jälkeen vastata pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön sekä pelastuslain (379/2011) 2 a §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta.

Lisäksi sisäministeriö antoi Pelastusopistolle tehtäväksi perustaa pysyväisluonteisen sopimuspalokuntakoulutuksen kehittämisverkoston, jonka tehtävänä on tukea sopimuspalokuntakoulutuksen opetussuunnitelman kehittämistä. Verkoston jäseniksi 1.8.2020 alkaen kutsuttiin seuraavat henkilöt:

Mika Hyvärinen, Lapin Pelastuslaitos

Petteri Jokelainen, Jokilaaksojen pelastuslaitos

Mari Latvala, Huittisten VPK

Aleksi Peurala, Suomen Sopimuspalokuntien liitto, SSPL ry.

Jaakko Linko, Stora Enso oyj

Markku Savolainen, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, SPEK ry.

Jaana Turunen, Suomen Palopäälystöliitto, SPPL ry.

Johanna Vuorensyrjä, Uudenmaan Pelastusliitto ry.

Kehittämisverkoston puheenjohtajana toimii koulutusjohtaja Minna Hirvonen ja sihteerinä koulutusjärjestelmästä vastaava suunnittelija Kirmo Savolainen Pelastusopistolta. Kehittämisverkoston kokoonpanoa vaihdetaan hallitusti.

Koulutuksen kehittämisverkoston näkemyksille annetaan runsaasti tilaa ja ne ohjaavat omalta osaltaan suunnittelua. Lisäksi Pelastusopistolla on runsaasti sidosryhmiä, joiden asiantuntemusta voidaan käyttää järjestelmän kehittämiseksi. Keskeisessä roolissa koulutusjärjestelmän ja opetussuunnitelman kehittämistyössä ovat Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän suunnittelija, koulutussuunnittelijat, koulutuslinjat ja tiimit, sekä substanssista vastaavat aihealueen vastuuopettajat. Pelastusopisto hyödyntää työssä moniammatillista organisaatiotaan ja hyväksi havaittuja käytänteitä. Myös sisäministeriön asettaman työryhmän raporttia (14.12.2014) ”Eesitys pelastuslaitosten pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön opetussuunnitelmaksi” sekä muuta opetussuunnitelman kehittämiseksi tehtyä työtä on käytetty opetussuunnitelman rakentamisen tukena.

1.1.1 Sopimuspalokuntien tehtävät ja merkitys pelastustoimen järjestelmässä

Pelastuslain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahtuttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti. Toiminnassa varaudutaan myös erilaisten häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta. Onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi pelastustoimi tekee yhteistyötä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.

Sisäministeriö johtaa ja valvoo pelastustointia. Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen järjestelyistä riskianalyysin perusteella tehdyn palvelutasopäätöksen mukaisesti. Pelastuslaitoksen tehtävä on huolehtia pelastustoiminnasta ja muista sille pelastuslaissa säädetyistä tehtävistä omalla toimialueellaan.

Alueen pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalaalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan. Sopimuspalokuntia on erilaisia (valmiuspalo- ja tukipalokunta, täydennyspalokunta, tukipalokunta, muu palokunta) niiden valmiustason ja pelastuslaitoksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaan. Suomessa on noin 700 sopimuspalokuntaa, jotka muodostuvat VPK-sopimuspalokunnista, henkilökohtaisen sopimuksen (työsopimus) sopimuspalokunnista ja työpaikkasopimuspalokunnista. Teollisuus- ja laitospalokuntien tehtävänä on yleensä keskittyä omien ja sopimuskumppaneiden tuotantolaitosten riskeihin sekä niiden ennaltaehkäisevään vahingontorjuntatyöhön, mutta tehdas- ja laitospalokunnalla voi olla palokuntasopimus alueensa pelastuslaitoksen kanssa.

Sopimuspalokuntien tehtävät vaihtelevat toiminta-alueen ja palokunnan operatiivisen palokuntaryhmän mukaisesti. Sopimuspalokunnat tekevät yleisesti ottaen kaikkia pelastustoimen hälytystehtäviä. Lisäksi noin 400 sopimuspalokuntaa osallistuu ensivastetehtäviin. Ensihoidon osana suoritettavasta sopimuspalokuntien ensivastetoiminnasta on muodostunut useilla alueilla tärkeä osa ensihoitopalvelua. Hälytystehtävien lisäksi sopimuspalokunnat osallistuvat myös turvallisuusviestinnän toteuttamiseen. Operatiivisiin tehtäviin osallistuu noin 4000 päätoimista henkilöstöä sekä 15000 hälytyskelpoista sopimuspalokuntalaista. Sopimuspalokuntalaiset ovat mukana noin 42 %:ssa vuotuisista pelastustoimen hälytystehtävistä. Sopimuspalokuntien tehtävät ja sopimuksen mukainen lähtöaika vaihtelevat eri palokunnilla.

Sopimushenkilöstön käyttö on Suomen kaltaisessa harvaan asutussa maassa välttämätöntä tehokkaan pelastustoiminnan järjestämiseksi. Maan pinta-alasta on noin 90 % aluetta, jossa sopimuspalokunta huolehtii pelastustoimen ensilähdöstä. Muulla alueella sopimuspalokunnat tukevat ammattipalokuntia tai toimivat itsenäisesti päällekkäisissä tilanteissa. Sopimuspalokunnat ovat keskeinen voimavara, jolla pelastustoimen palvelut voidaan turvata tasapuolisesti maan kaikissa osissa. Sopimushenkilöstö muodostaa tärkeän osan poikkeusolojen pelastustoimen henkilöstöstä.

1.1.2 Sopimushenkilöstön opintojen arvoperusta

Pelastustoimi tarvitsee henkilöstöä, joilla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisen työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa

erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen. Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityypisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä, valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja, valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa, valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa muuta henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen, valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja olla aloitteellinen vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamiseksi.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa. Inhimillisesti, ammatillisesti, luotettavasti - yhdessä.

1.1.3 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän rakentamisen taustaa

Pelastusopisto on rakentanut koulutusjärjestelmän vastaamaan keskeisiin sopimushenkilöstön osaamistavoitteisiin. Koulutusjärjestelmän pelastustoiminnan osioon, niin miehistö-, kuin alipäällystö- ja päällystötasolla on koottu keskeiset koulutuskokonaisuudet, jotka mahdollistavat yhtenäisen pelastustoimintaosaamisen valtaosaan pelastustoimen kannalta keskeisistä tehtävistä. Koulutusjärjestelmän kurssit ja kurssien sisällöt antavat mahdollisuuden huomioida myös pelastustoimen alueellisia eroavaisuuksia sopimushenkilöstön osalta. Koulutusjärjestelmän kouluttajakoulutuksen osio, vastaavan kouluttajan koulutus, vahvistaa kouluttajien pedagogista ja didaktista osaamista ja varmistaa näin koulutusjärjestelmän pelastustoiminnan osion koulutettavien oppimista ja osaamistavoitteiden saavuttamista. Vastaavan kouluttajan koulutuksella pyritään myös varmistamaan koulutuksen laatua, missä tahansa Suomea pelastustoimintaan liittyviä kursseja järjestetään.

Pelastusopiston sopimushenkilöstön kurssijärjestelmä muodostaa luontevan horisontaalisen sekä vertikaalisen jatkumon. Koulutukseen hakeudutaan miehistötasolle, jolla on, alueellisuus huomioiden, mahdollisuus kouluttautua myös eri tehtäviin. Sopimushenkilöstön vertikaalista urapolkua on mahdollista jatkaa alipäällystön kautta aina sopimushenkilöstön päällystökoulutukseen.

Opetussuunnitelmat laaditaan ja hyväksytään samanaikaisesti Pelastusopiston muiden opetussuunnitelmien kanssa. Tällä varmistetaan Pelastusopiston tutkintokoulutuksen ja sopimushenkilöstön koulutuksen tavoitteiden synkronointi sekä molempien koulutusten kehittäminen yhtäaikaaisesti vastaamaan toimialan tarpeisiin. Opetussuunnitelmaa laadittaessa kiinnitetään erityistä huomiota koulutuskokonaisuuksien perusteiden tarkasteluun (osaamistarpeet ja niistä kumpuavat koulutuksen osaamistavoitteet eri osaamistasoille, pedagogiset ratkaisut yms.). Opetussuunnitelma on jatkuvan kehitystyön kohteena. Sopimushenkilöstön opetussuunnitelmaan kuvataan systemaattisesti ja yhdenmukaisella tavalla kurssien osaamistavoitteet. Opintojaksokuvaukset kirjoitetaan niin, että ne mahdollistavat uudet toteutustavat ja muut tarvittavat

muutokset opintojakson sisällä ilman, että hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan tarvitsee tältä osin tehdä muutoksia. Lisäksi opetussuunnitelmaprosessissa korostuvat nykyistä enemmän eri aihealueiden integrointi sekä eri kurssien välinen opetuksen integrointi ja jatkumo.

1.2 Lainsäädäntö Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän taustalla

Pelastuslain (379/2011) 2 a §:ssä määritellään seuraavaa:

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) pelastustoimella tehtäväalaa, joka koostuu tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä sekä pelastustoiminnasta;
- 2) pelastustoiminnalla kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia;
- 5) sopimuspalokunnalla pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa tai sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Pelastuslain 56 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus.

Pelastuslain 57 §:ssä säädetään, että pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen (407/2011) 7 §:ssä säädetään seuraavaa:

Pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuus

Pelastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettulta sivutoimiselta henkilöltä ja sopimuspalokuntaan kuuluvalta henkilöltä vaaditaan, että:

- 1) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen sammutustyökurssin;
- 2) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva päällystö ja alipäällystö on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakurssin tai pelastusalan ammatillisen tutkinnon;

3) palokunnan päällikkö on suorittanut pelastuslain 55 §:ssä tarkoitetussa oppilaitoksessa vähintään sopimuspalokunnan päällikkökurssin, sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin taikka tämän asetuksen 6 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun tutkinnon.

Pelastussukellustehtävään osallistuvalla vaaditaan lisäksi, että hän on suorittanut tehtävän edellyttämän Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen kurssin.

1.2.1 Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot

Pelastuslain 57 §:ssä säädetään, että pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sammutustyökurssina toteutetaan seuraavat Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot: pelastustoiminnan peruskurssi.

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuna yksikönjohtajakurssina toteutetaan seuraavat Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot: ryhmänjohtajakurssi.

1.2.2 Siirtymäaika

Vastuu sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmästä siirtyi Pelastusopistolle 1.1.2019. Pelastusopisto on sopinut Suomen pelastusalan keskusjärjestön (SPEK) kanssa siirtymävaiheen järjestelyistä vuosille 2019–2023. Pelastusopiston opetussuunnitelmaan tulevien osaamiskokonaisuuksien osalta edetään siirtymävaiheessa osittain rinnakkain. Sopimushenkilöstön koulutukseen sovelletaan Pelastusopiston hyväksymää (PeO Dno/2013/954) SPEK:n opetussuunnitelmaa kurssikohtaisesti siihen saakka, kunnes Pelastusopiston tuottamien kurssien aineisto ja siihen liittyvä kurssikohtainen koulutus ovat valmiit. SPEK:n kouluttamalla kurssinjohtajilla on oikeus toimia vastaavina kouluttajina, kun he ovat ilmoittautuneet Pelastusopiston vastaavan kouluttajan rekisteriin. Kurssinjohtajan tulee suorittaa vastaavan kouluttajan koulutus vuoden 2021 loppuun mennessä.

SPEK ylläpitää kurssiaineistoa ja oppimisympäristöä, kunnes Pelastusopiston tuottamien kurssien aineisto ja siihen liittyvä kurssikohtainen koulutus ovat valmiit. Pelastusopiston kurssiaineisto tulee ottaa käyttöön kursseilla viimeistään aineiston valmistumisvuotta seuraavana vuotena. Vuoden 2021 alusta otetaan käyttöön Pelastustoiminnan peruskurssi ja Savusukelluskurssi. 2021 syksyn aikana otetaan käyttöön Putoamisvaarallisella alueella työskentely 1 -kurssi, Tieliikennepelastaminen henkilöauto-onnettomuuksissa -kurssi ja Pintapelastuskurssi.

1.3 Palautejärjestelmä

Pelastusopisto käyttää systemaattista palautejärjestelmää, jotta sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmällä pystytään vastaamaan kansallisista osaamistarpeista kumpuaviin osaamistavoitteisiin sekä varmistamaan tasalaatuinen ja korkeatasoinen koulutus.

Pelastusopisto kerää itse järjestämänsä koulutuksen osalta palautetta suoraan Webropol-järjestelmän avulla. Nämä koulutuskokonaisuudet ovat vastaavan kouluttajan koulutus sekä päällystötason koulutuskokonaisuudet. Palaute käsitellään Pelastusopiston prosessien mukaisesti.

Pelastusopistolla on mahdollisuus kerätä vastaavien kouluttajien koulutustoiminnasta palautetta suoraan kouluttajien käytössä olevien Koulumaali-alustojen kautta sekä seminaareissa että webinaareissa. Pelastusopisto käsittelee vastaavan kouluttajan saamia palautteita määrääjoin. Pelastusopisto kerää vastaavien kouluttajien toiminnasta palautetta myös koulutuksen järjestäjiltä. Palaute käsitellään Pelastusopiston prosessien mukaisesti. Palautteella voi olla vaikutusta myös vastaavan kouluttajan lisenssin voimassaoloaikaan. Lisäksi koulutuksen järjestäjien ja vastaavien kouluttajien odotetaan keräävään palautetta omasta toiminnastaan ja analysoivan saamansa kurssipalautteen ja kehittävän omaa toimintaansa palautteen pohjalta.

Opetussuunnitelman, toteutussuunnitelmien sekä Koulumaali-oppimisympäristössä olevien kurssimateriaalien kehittämiseksi käytetään sekä koulutettavilta että vastaavilta kouluttajilta saatua palautetta.

Lisäksi koulutusjärjestelmän muilta kursseilta kerätään palautetta. Pelastusopiston opiskelijapalvelut kerää palautteen Webropol-kyselyillä. Niiden tarkoituksena on kehittää Pelastusopiston sopimushenkilöstön kursseja sekä koko koulutusjärjestelmää.

1.4 Pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä

1.4.1 Pedagoginen ajattelu koulutusjärjestelmän taustalla

Oppimisympäristön muutoksessa kyse on yhteiskunnallisista muutoksista, oppimisenäkemyksissä tapahtuneesta kehityksestä ja didaktisista muutoksista, joissa korostuvat opiskelijakeskeinen, ongelmalähtöinen tutkiva oppiminen, sosiaalinen vuorovaikutus, yhteistoiminnallinen ja yhteisöllinen oppiminen sekä oppimisen siirtyminen tai verkottuminen myös luokahuoneen ulkopuolelle. Fyysisen ulottuvuuden lisäksi oppimisympäristöihin liittyvät sosiaalinen, tekninen, paikallinen ja didaktinen ulottuvuus, sekä monikulttuurisissa yhteisöissä myös kulttuurinen ulottuvuus. (Manninen et al., 2007.)

Oppimista voidaan tarkastella ja selittää erilaisista teoreettisista näkökulmista. Näin syntyneitä oppimisenäkemyksiä on runsaasti ja niitä voidaan luokitella monella eri tavalla. Seuraava koontitaulukko keskeisimmistä oppimisenäkemyksistä on teoksesta Lindblom-Ylänne ja Nevgi (2003). Erilaisten oppimisenäkemyksien pohjalta opettaja ja kurssilainen muodostavat oman henkilökohtaisen oppimiskäsityksensä siitä, mitä oppiminen on.

	Tiedon jakaminen	Jäsennellyn tiedon välittäminen	Opettajan ja opiskelijan (kurssilaisen) vuorovaikutus	Ymmärtäminen, auttaminen ja tukeminen	Käsitteellinen muutos
Oppimis-näkemys	Behaviorismi	Kognitiiviset näkemykset	Humanismi	Konstruktivismi	Sosiokonstruktivismi
Opettajan rooli	tiedon valmistelija ja jakaja	tiedon jäsentäjä ja välittäjä	ohjaaja ja valmentaja	fasilitaattori ja auttaja	muutosagentti ja kehityksen alkuunpanija, edelläkulkija
Opetus	tiedonvälitystä	tiedollisen ristiriidan herättäminen ja oppimis-prosessia loogisesti tukeva jäsenneily esitys	vuorovaikutuksellinen, keskusteleval prosessi	prosessimaista opetusta, jossa tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen	kehittävää, suuntaa näyttävää ja lähikehityksen vyöhykkeelle ohjaavaa opetusta
Opiskelijan (kurssilaisen) rooli	passiivinen vastaanottaja	vastaanottaja, aktiivinen kokeilija	osallistuja	opiskelija vastaa omasta oppimisestaan	opiskelija osallistuu yhteiseen oppimisprosessiin ja vastaa myös muiden oppimisesta
Sisältö	sisältö on määritelty etukäteen opetus-suunnitelmassa	opettaja organisoii ja jäsentää opetussuunnitelmassa kuvatun sisällön opetusta varten	opettaja etsii ja valitsee sisällöt oman asiantuntemuksensa pohjalta	sisällön määrittävät ja sopivat opettaja ja opiskelija yhdessä	opiskelijan itse määrittämä ja muodostama, muuttuva sisältö

	Tiedon jakaminen	Jäsennellyn tiedon välittäminen	Opettajan ja opiskelijan (kurssilaisen) vuorovaikutus	Ymmärtäminen, auttaminen ja tukeminen	Käsitteellinen muutos
Tieto	opettajan omistama tieto, tieto siirtyy opiskelijalle	opettajan omistama tieto, opiskelija saa tiedon oivaltamalla ja soveltamalla	opettajan omistama tieto, jonka opiskelija löytää	opiskelija rakentaa oman tietonsa	sosiaalisesti yhdessä muiden kanssa konstruoitu tieto

Pelastusopiston strategiaan linjauksiin pohjautuen oppimisen nähdään Pelastusopistolla pitkälti perustuvan sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen on sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö. Tieto ja osaaminen rakentuvat kokemuksen kautta aiemmin opitun pohjalle sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Opiskelija (kurssilainen) on aktiivinen ja vastuullinen toimija, ja oppiminen on päämäärään ja tavoitteisiin suuntautunutta, oppiminen tapahtuu yhteisöllisesti ja kytkeytyy ammatillisiin konteksteihin. Teoreettisen tiedon lisäksi taitoja opitaan tekemällä niin, että opiskelija (kurssilainen) pystyy soveltamaan oppimaansa ammattialansa työtehtävissä. Elinikäisen oppimisen taidot ovat keskiössä alati muuttuvassa työelämässä ja yhteiskunnassa.

Oppiminen nähdään Pelastusopistolla myös konnektivistisena (Siemens, 2004), jolloin oppimisessa hyödynnetään teknologiaa erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä ja oppiminen on kytkentöjen ja yhteyksien luomista eri tietolähteistä ja verkostoista saadun tiedon pohjalta. Ns. nettisukupolven edustajille luontevat oppimisen kanavat ovat pitkälti digitaalisia. Opiskelijan (kurssilaisen) omaa tietovarantoa, tietoja, taitoja, arvoja ja asenteita hyödynnetään. Tietoa etsitään, rakennetaan ja jaetaan yksin ja yhdessä hyödyntäen mobiilia audiovisuaalista viestintää, kuvaa, ääntä ja sosiaalista mediaa. Oppiminen on aktiivista, toiminnallista ja yhteisöllistä, ja tieto päivittyy jatkuvasti.

Kiinnostus on avainsana oppimisessa, jota uudet teknologian ja digitalisaation tuomat välineet tukevat ja toimivat väylänä. Samoin uudet ilmiöpedagogiikkaan perustuvat käytännöt auttavat opiskelijoita ottamaan jo olemassa olevia kiinnostuksen kohteita osaksi toimintaa, jota voidaan tukea uudella teknologialla. Samalla tavoin uudet joustavammat oppimistilat voivat mahdollistaa uusia toimintatapoja ja pedagogisia käytäntöjä, joiden avulla voidaan auttaa opiskelijoita kehittämään omaa toimijuuttaan ja omistajuuttaan oppimisen ja toimintansa suhteen. Tällöin opettaja ohjaa, seuraa ja toimii asiantuntijana. Hyvä pedagogiikka on ensisijaista, välineet ja oppilaiden yhteisöllinen toiminta toimivat mahdollistajana oivaltavalle oppimiselle. (Lonka, 2015.)

Oppimisen tavoitetaso	Opetukselliset teot	Opiskelutoiminta	Ympäristön rooli
Informaation saaminen	Informaation tarjoaminen	Lukeminen, kuuntelu, katselu, tekeminen, kokeminen	Innostava, informaatiota tarjoava, autenttinen tai simuloitu ympäristö
Muistaminen	Kontrolli	Kertaus, muistelu, toistaminen	Vuorovaikutuksen ja kertaamisen mahdollistava ympäristö ja välineet
Ymmärtäminen	Prosessoinnin ohjaus	Kokeilu, prosessointi, kysely, keskustelu, reflektointi	Kommunikaation ja vuorovaikutuksen (ihmiset, opittava asia) mahdollistava kokeiluympäristö
Soveltaminen	Harjoittaminen	Tekeminen, soveltaminen, harjoittelu	Autenttinen tai simuloitu ympäristö, joka mahdollistaa opitun soveltamisen ja tekemisen

Opettaminen, opiskelu ja oppiminen (Manninen et. al, 2007).

Didaktiikassa tapahtuneissa muutoksissa korostuvat opiskelijakeskeisyys, ongelmalähtöisyys sekä yhteistoiminnallisuus ja yhteisöllinen oppiminen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Opettamisen keskiössä on yhä enemmän ohjaajan rooli tiedon jakamisen roolin sijaan, mutta rooli voi vaihdella opettajan käyttämien toimintamallien mukaan.

Oppimiskulttuurissa keskiössä ovat oppilaan itseohjautuvuus ja oppimaan oppiminen. Toivola (2015) toteaa, että opiskelijan (kurssilainen) itseohjautuvuutta tuetaan itsearviointilla ja tavoiteoppimisen konkretisoitumisella. Oppimiskulttuurin muutoksessa kyse on siitä, miten teknologiaa, digitalisaatiota ja opiskelijan (kurssilaisen) osaamisen potentiaalia voidaan hyödyntää ja näin motivoida opiskelijaa (kurssilaista) oppimaan. Oppimista edistäviä tapoja oppia voi hyödyntää yhteisöllisesti ennen harjoitettavaa opetusta ja/tai sen jälkeen opiskelijan (kurssilaisen) siirtyessä analysoimaan toimintaansa verkossa. Harjoittava opetus on paikka- ja aikasidonnaista käytännöllistä opetusta, jossa jäljitellään mahdollisimman aitoja työsuorituksia. Tiedollinen osaaminen ulosmitataan taitoa vaativissa työsuorituksissa. Usein työtä tehdään pareittain tai ryhmässä, tämä edellyttää myös hyviä sosiaalisia taitoja. Harjoittavalla opetuksella pyritään vahvistamaan erityisesti taidon oppimista erilaisissa sosiaalisissa konstruktioissa (yksilö, pari, ryhmä).

1.4.2 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä

Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisesti sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän muodostavat seuraavat koulutuskokonaisuudet:

Kuva 1. Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä

1.4.3 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelma vuonna 2021

Vuonna 2021 Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelma sisältää seuraavat kurssit:

- Vastaavan kouluttajan pedagoginen koulutus
- Pelastustoiminnan peruskurssi
- Savusukelluskurssi
- Putoamisvaarallisella alueella työskentely -kurssi, PVAT I, (ent. korkealla työskentely)
- Tieliikennepelastaminen henkilöauto-onnettomuuksissa -kurssi
- Pintapelastuskurssi
- Sopimuspalokunnan päällikkökurssi
- Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi

Seuraavat koulutusjärjestelmään kuuluvat kurssit valmistuvat vuoden 2021 aikana:

- Ryhmänjohtajakurssi

Siirtymäaikana käytetään rinnan Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelmaa sekä SPEK:n opetussuunnitelmaa. Katso kohta 1.2.2.

1.4.4 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelma vuosina 2021– 2023

Vuosina 2021–2023 Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelmassa otetaan kantaa seuraaviin kursseihin tai kurssit ovat suunnittelussa:

- Sammutustekniikka-kurssi
- Hälytysajoneuvon turvallinen kuljettaminen -kurssi
- Tilannepaikanjohtajakurssi
- Ensiapukurssi
- Ensivastekurssi
- Vaarallisten aineiden tukitoiminnot -kurssi
- Kemikaalisukelluskurssi
- Öljyntorjuntakurssi

Siirtymäaikana käytetään rinnan Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän opetussuunnitelmaa sekä Pelastusopiston hyväksymää SPEK:n opetussuunnitelmaa. Katso kohta 1.2.2.

1.5 Opetussuunnitelman käsitteistö

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen – Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka mahdollistavat kurssilaisen erilaisissa tilanteissa jo hankkiman osaamisen hyväksilukemisen osaksi suoritettavaa kurssia. Osaaminen on voinut syntyä esim. aiemmissa opinnoissa, työelämässä tai harrastetoiminnassa. Tunnistamisen avulla osaaminen saadaan näkyville dokumentointia varten.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisella tarkoitetaan toimenpiteitä ja käytäntöjä, joilla kurssilaisen tunnistettu osaaminen arvioidaan ja dokumentoidaan. Toiminnassa keskitytään arvioimaan henkilön tunnistettua osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa kuvattuihin osaamistavoitteisiin ja ydinsisältöihin. Kurssilaisen on esitettävä todistusjäljennökset ja muut soveltuvat dokumentit niistä suorituksista ja siitä osaamisesta, joihin hän vetoaa. Tarvittaessa hänen on näytettävä osaamisensa erillisellä teoria- tai käytännönkokeella tai kurssilaiselta voidaan vaatia muuta lisänäyttöä osaamisesta.

Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen osalta AHOT-periaatteet on kuvattu kohdassa 2.1.5. Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän yksittäisten kurssien osalta (esim. Pelastustoiminnan peruskurssin perehdytys) AHOT-järjestelmä rakennetaan varmistamaan periaatteiden yhteneväisyys koko Suomessa.

Jos Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmään kuuluvan kurssin suorittanut hakeutuu ja pääsee Pelastusopiston tutkinto-opiskelijaksi, ne sopimushenkilöstön kurssien osaamistavoitteet, jotka vastaavat tutkintojen osaamistavoitteita, on mahdollista jatkossa ahotoida. Nämä periaatteet rakennetaan yhtäaikaaisesti rakentuvien sopimushenkilöstön kurssien aikataulussa.

Harjoittava opetus - on paikka- ja aikasidonnaista käytännöllistä opetusta, jossa jäljitellään mahdollisimman aitoja työsuorituksia.

Harjoitussuunnitelma – suunnitelma, jonka mukaan koulutetaan ja harjoitellaan opetussuunnitelmassa ja toteuttamissuunnitelmassa olevien tavoitteiden mukaisia käytännön taitoja. Harjoitussuunnitelmassa kuvataan harjoituksen osaamistavoitteet, toteutustapa, käytössä olevat resurssit, aikataulu sekä harjoitukseen liittyvät turvaohjeet.

Itsenäinen opiskelu – se osa kurssin opinnoista, jonka kurssilainen suorittaa lähiopetuksen ulkopuolella hänelle soveltuvassa paikassa ja valitsemana aikana. Itsenäisissä opinnoissa kurssilaiset tekevät esim. erityyppisiä oppimistehtäviä, verkko-opintoja sekä valmistautuvat kokeisiin ja tentteihin.

Kouluttaja – kurssin järjestäjän nimeämä kurssin toteuttamiseen osallistuva kouluttaja.

Koulutuksen tai kurssin järjestäjä – se organisaatio, joka vastaa opetussuunnitelman mukaisesta kurssista, toteuttamissuunnitelmassa olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellisesta soveltamisesta, opetuksesta ja arvioinnista. Kurssin järjestäjä huolehtii myös kurssin taloudesta.

Koulutuksen tuottaja – pelastuslaitos tai muu organisaatio, jonka tehtäviin keskeisesti kuuluu sopimushenkilöstökoulutus. Muita organisaatioita voivat olla esim. puolustusvoimat ja turvallisuusalan oppilaitokset. Koulutuksen tuottaja voi järjestää kurssit tai koulutukset omana toimintanaan tai antaa sen sopimuksella toiselle osapuolelle hoidettavaksi.

Koulutusosio – kurssin opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen perusyksikkö, jonka laajuus ja tavoitteet on määritelty tässä opetussuunnitelmassa. Koulutusosio voi koostua hyvin erityyppisestä opiskelusta: oppitunneista, luennoista, oppimis- ja harjoitustehtävistä, esitelmistä ja kokeista.

Koulutusosion vastuopettaja – opintojen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaava opettaja.

Kurssi – opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen koulutuskokonaisuus, jonka tavoitteet on määritelty opetussuunnitelmassa.

Lähiopetus – se osa kurssin opinnoista, joka merkitään toteuttamissuunnitelmaan, ja joka pidetään toteuttamissuunnitelmaan merkittynä aikana. Lähiopetusta ovat esim. oppitunnit, seminaarit, opintokäynnit, simulaatio-opetus, muodolliset ja sovelletut harjoitukset sekä mahdolliset kokeet ja tentit.

Opiskelu – kurssilaisen tavoitteellista toimintaa, jota ohjaavat osaamistavoitteet ja oppiminen. Kurssilaisella on velvollisuus osallistua (hyväksilukemispäätöksiä lukuun ottamatta) kaikkeen järjestettyyn opetukseen sekä opiskella itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan.

Opetussuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvataan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmään kuuluvien kurssien osaamistavoitteet, ydinsisällöt ja suoritusvaatimukset. Opetussuunnitelmassa kuvataan myös arvioinnin periaatteet.

Opetussuunnitelman omistava organisaatio – sisäministeriön päättämä opetussuunnitelman valtakunnallisesta ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastaava organisaatio – Pelastusopisto. Tämä organisaatio huolehtii myös mm. kurssien aineistotuotannosta sekä kurssien pedagogisiin toteuttamisvaihtoehtoihin valmentavasta vastaavan kouluttajan koulutuksesta.

Opintopiste – ilmaisee opiskeltavan opintojakson työmäärän. Yksi opintopiste vastaa keskimäärin kurssilaisen 27 tunnin työpanosta. Käytännössä yhden op:n suorittamiseen vaadittava työmäärä voi vaihdella esim. henkilön opiskeluvalmiuksien mukaan.

Opetuksen ja itsenäisen opiskelun välinen suhde vaihtelee kurseittain, ja se ilmenee kunkin kurssin toteuttamissuunnitelmassa.

Palokunnan koulutustavoite – ilmaisee ne kurssit ja muun koulutuksen, joiden mukaisesti kukin palokunta tulee tavoitteellisesti kouluttaa. Koulutustavoite vaihtelee palokunnittain. Tällä koulutuksella saavutetaan riittävä osaaminen, jolla palokunnan henkilöstö selviää pelastustehtävistä.

Pelastustoiminta – kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pedagogiikka – tarkoittaa tapaa, jolla opetus järjestetään sekä sen näkemyksellisiä ja kasvatuksellisia periaatteita.

Simulaatiopedagogiikka - Pelastusalalla ammattitaidon katsotaan koostuvan 1) tiedoista, 2) taidoista ja 3) asenteista. Taidot voidaan jakaa a) teknisiin sekä b) ei-teknisiin sosiaalisiin ryhmätyötaitoihin. Oppiminen nähdään muutoksena edellä luetelluissa tekijöissä. Simulaatiopedagogiikka (harjoituspedagogiikka) on oppimismenetelmällinen kokonaisuus, jossa oppiminen perustuu 1) konstruktivistis-realistiseen- sekä 2) sosio-konstruktivistiseen oppimisnäkemyskäsitykseen. Konstruktivistis-realistisessä näkemyksessä oppija nähdään oman sisäisen mallin (mentaalinen malli) ja osaamisensa rakentaja (konstruoijana) turvallisesta ja tarkoituksenmukaisesta toimintamallista alan tehtävissä. Tällaisen sisäisen mentaalisen mallin ja valmiuden rakentuminen on ammatillisen koulutuksen tärkein tehtävä. Opettajan tehtävä on luoda oppimisen olosuhteet ja auttaa oppijaa oppimistehtävässään, sekä varmistaa asiantuntijuudellaan oppilaan rakentaman ammattitaidon realistisuus käytännön työelämässä. Simulaatiopedagogiikassa ja erityisesti harjoitusta seuraavassa myönteisessä toiminnan analyttisessä oppimiskeskustelussa korostuu itse- ja vertaisarviointi sekä opettajan arviointi. Sosio-konstruktivistinen oppimisnäkemys tuo mukaan oppimisen yhteisöllisyyden, koska useimmat asiat opitaan sosiaalisessa kontekstissa.

Sopimushenkilö – pelastustoimen tehtäviin palokuntasopimuksen tai työsopimuksen perusteella osallistuva henkilö. Voidaan käyttää myös työpaikkapalokunnissa työskentelevistä henkilöistä (työsopimus työnantajan kanssa).

Sopimuspalokunta – pelastustoimen järjestelmään kuuluva vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta, teollisuuspalokunta tai sotilaspalokunta, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan koulutus – Pelastusopiston suunnittelema koulutuskokonaisuus, joka antaa muodollisen pätevyyden toimia sopimushenkilöstön kursseilla vastaavana kouluttajana. Koulutus rakentuu pelastustoimen sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan asiantuntemusta edellyttävän tehtäväalueen hallitsemiseen. Opintojen laajuus on yksi opintopiste (1 op).

Taitokoe – on kurssilaisen tekemä tehtävä, jolla kouluttaja varmistaa kurssilaisen osaamisperustaisten osaamistavoitteiden saavuttamisen taidon osalta.

Toteuttamissuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvatun kurssin toteuttamiseksi laadittu suunnitelma, jonka tekee Pelastusopisto ja siinä olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellisesta soveltamisesta vastaa kurssin vastaava kouluttaja. Toteuttamissuunnitelmassa täsmennetään mm.

- osaamistavoitteet
- keskeinen asiasisältö
- suositus lähiopetuksen ja itsenäisen opiskelun väliseksi suhteeksi tunteina
- suositus lähiopetuksen aikatauluksi ja tarvittavien kouluttajien määräksi
- vaadittavat suoritukset
- lähiopetuksen läsnäolovelvoitteen seuranta; poissaolojen seuraamusten määrittely
- kirjallisiin kokeisiin tuleva opiskeltava aineisto
- käytännön kokeet
- arviointiperusteet

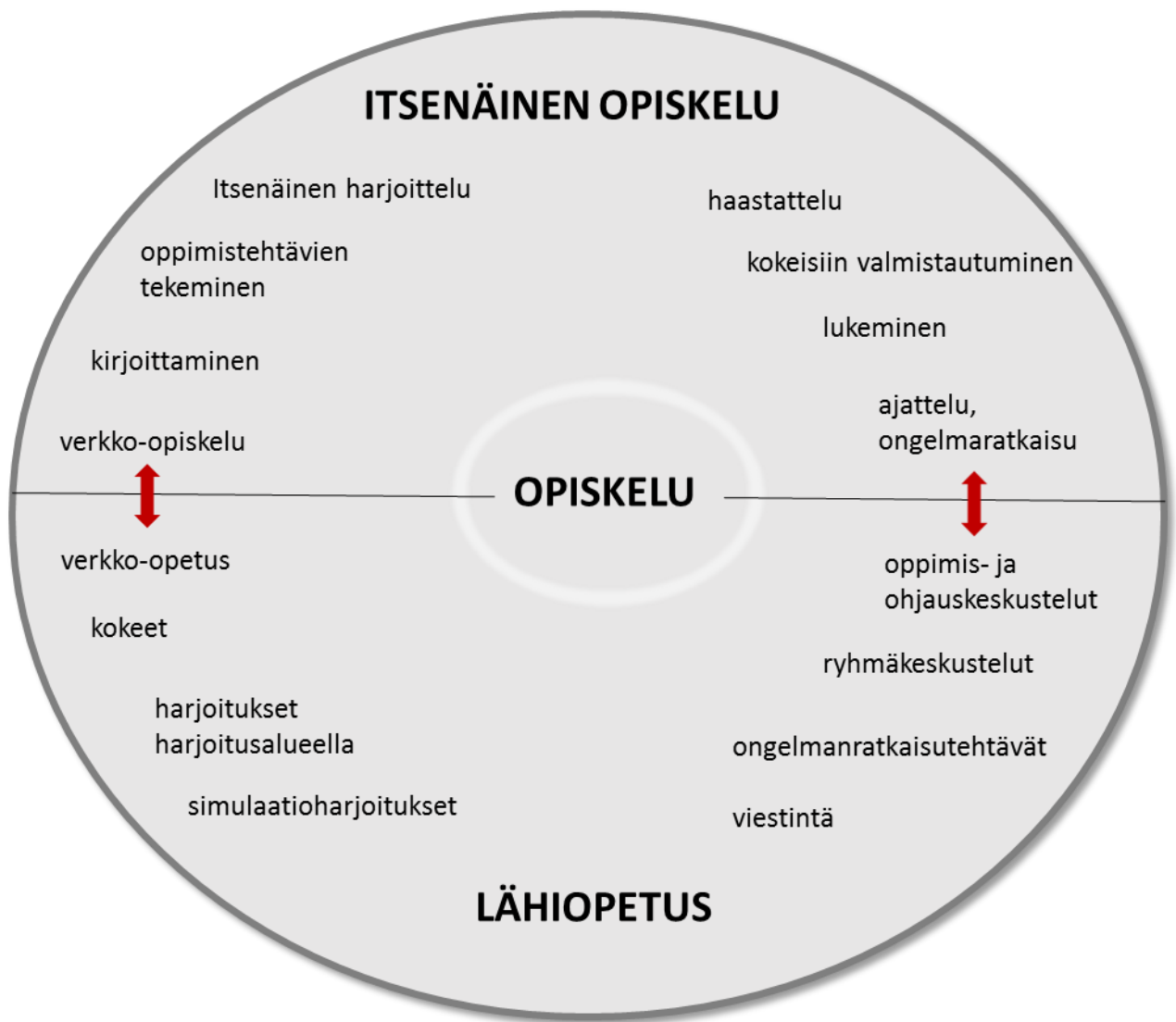
Kurssin vastaava kouluttaja esittelee mm. toteuttamissuunnitelman kurssilaisille ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Toteuttamissuunnitelma tulee kurssin Koulumaali-alustalle.

Vastaava kouluttaja – kurssille nimetään aina vastaava kouluttaja. Hän vastaa kurssin yleisjärjestelyistä ja turvallisuudesta. Vastaavan kouluttajan nimeää koulutuksen järjestäjä. Vastaavalla kouluttajalla tulee olla suoritettuna Pelastusopiston vastaavan kouluttajan koulutus sekä voimassa oleva vastaavan kouluttajan lisenssi.

Vastaavan kouluttajan koulutuksen järjestäjä – Pelastusopisto vastaa sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan koulutuksen toteuttamissuunnitelmasta ja koulutuksen toteuttamisesta, sekä palautteen keräämisestä Webropol-kyselyllä.

Verkko-opiskelu – se osa opinnoista, joita voidaan suorittaa ohjatusti oppimisympäristössä. Opinnot voivat sisältää esimerkiksi keskustelua, ryhmätöitä, tehtäviä ja tiedonhankintaa.

Viikkoharjoitukset – palokunnan viikoittaisia pelastustoiminnan oppitunteja tai harjoituksia, joiden aiheet vaihtelevat palokunnan ja hälytysosaston toiminnan mukaan. Viikkoharjoitukset ylläpitävät palokunnan hälytysvalmiutta.

Kuva 1.
Opiskelumenetelmät
sopimushenkilöstön
koulutusjärjestelmässä

1.6 Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu

Sopimushenkilöstön kurssit on kuvattu osaamisperusteisen tavoitteenasettelun mukaisesti. Osaamistavoitteet (learning outcomes) kuvaavat, mitä kurssilaisen odotetaan osaavan kurssikokonaisuuden suoritettuaan. Pyrkimyksenä on kuvata, mitä kurssilainen tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena.

Osaamistavoitteiden pohjalla ovat sopimushenkilöstön toiminnassa onnistumisen kannalta keskeiset osaamistarpeet. Kurssin osaamistavoitteet on laadittu minimitasolle. Osaamistavoitteiden laatimisella ja arvioinnilla huolehditaan siitä, että jokainen kurssilainen saavuttaa vähintään ne tiedot, taidot ja asenteet, jotka ovat pohjana tehtävässä onnistumisella ja jatkuvalle uuden tiedon rakentumiselle.

Osaamistavoitteet ovat kirjoitettu siten, että ne sisältävät seuraavat asiat: verbin, joka kertoo, mitä kurssilaisen odotetaan pystyvän tekemään kurssin lopussa; sanan tai sanoja, jotka ilmaisevat, minkä asian kanssa kurssilainen on tekemisissä; sanan tai sanoja, joita käytetään osoituksena siitä, että oppimista on saavutettu. Osaamisen tasoja on kuvattu Bloomin taksonomiaa mukaillen seuraavasti:

1. Muistamisen taso
Muistaminen voidaan määritellä kyvyksi pitää mielessä tai palauttaa mieleen asioita ilman, että niitä välttämättä ymmärretään. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään muistamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: määritellä, tunnistaa, listata, kuvata, jäljitellä, muistaa.
2. Ymmärtämisen taso
Ymmärtäminen voidaan määritellä kyvyksi tulkita opittua informaatiota. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään ymmärtämisen tasolla mm. seuraavia verbejä: selittää, erottaa, raportoida, avustaa, arvioida.
3. Soveltamisen taso
Soveltaminen voidaan määritellä kyvyksi käyttää opittua materiaalia uusissa tilanteissa tai kyvyksi käyttää ideoita ja käsitteitä ongelmanratkaisussa. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään soveltamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: käyttää, valita, toimia, soveltaa, suorittaa, toteuttaa, ehdottaa, tehdä.
4. Analysoimisen taso
Analysoiminen voidaan määritellä kyvyksi hajottaa informaatio komponenteiksi, ja etsiä niiden välisiä suhteita ja ideoita (organisatorisen rakenteen ymmärtämistä). Tässä opetussuunnitelmassa käytetään analysoimisen tasolla mm. verbiä analysoida.
5. Arvioimisen taso
Arvioiminen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ajatusten ja ratkaisujen arvoa; arvostella, tehdä johtopäätös, perustella.

6. Luomisen taso
Luominen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ja arvottaa materiaalia tiettyä tarkoitusta varten sekä kyvyksi saada aikaan jotain uutta; rakentaa, laajentaa, kehittää.

1.6.1 Koulumaali

Pelastusopiston KOULUMAALI-hankkeen tuotoksena on pelastustoimen käyttöön tuotettu koulutuslusto (Moodle), jossa yhdestä paikasta saadaan ajantasainen oppimateriaali käytettäväksi niin Pelastusopiston, pelastuslaitosten ja myös muiden sopimushenkilöstökoulutuksen parissa työskentelevien tarpeisiin. Koulumaali on Moodle verkko-oppimisympäristö ja sen tavoitteena on tukea oppimista. (Pelastusopisto Matti Honkanen ja www.mediamasteri.com)

Koulutuksesta vastaava taho, **koulutuksen tuottaja**, yleensä pelastuslaitos, esitarkastaa Koulumaaliin hyväksyttävät henkilöt ja tästä tieto siirtyy Pelastusopistolle. Pelastusopisto vahvistaa Koulumaalin käyttäjätunnusanomukset ja Koulumaalin käyttäjät. Hyväksymisen jälkeen järjestelmästä lähtee ilmoitus tunnusten aktivoinnista suoraan käyttäjälle, jonka jälkeen käyttäjä pääsee kirjautumaan Koulumaaliin. Sopimushenkilöstön ja muiden kuin pelastuslaitoksilla virassa olevien Koulumaali-käyttäjien sekä puolustusvoimien henkilökunnan on tehtävä sopimushenkilöstön tietoturvatentti ennen kuin Koulumaalin kursseille pääsee. Pelastuslaitosten oma henkilökunta tekee (tai on tehnyt jo aiemmin) vakituiselle henkilöstölle suunnatun tietoturvakurssin, joka on sopimushenkilöstökurssia hieman laajempi. Kursseille kirjautuminen tapahtuu kurssiavaimella. Jokaisella kurssilla on oma kurssiavaimensa. Kurssiavaimen saa kouluttajalta tai muulta koulutuksen järjestäjän ilmoittamalta yhteyshenkilöltä.

Koulumaaliin pääsevät kirjautumaan vastaavat kouluttajat, kouluttajat ja kurssilaiset. Koulumaaliin tuotetaan kaikkien Pelastusopiston sopimushenkilöstöjärjestelmään kuuluvien kurssien materiaalit. Sieltä löytyvät mm. kurssien ohjelmat, luentomateriaalit, tehtävät, linkit eri lähteisiin, videot ja muu kurssilla tarvittava aineisto.

Pääkäyttäjä vastaa kurssien ylläpitoon liittyvistä tehtävistä. Hän voi mm. määrittää kurssiavaimen, lisätä kurssilaisia, poistaa kurssilaisia, tehdä erilaisia asetuksia esim. kurssin näkyvyyteen liittyen, lisätä kurssille aineistoa ja poistaa sitä sieltä. (**Pääkäyttäjän status vastaa opettajan käyttöoikeustasoa**)

Vastaava kouluttaja ja **kurssin kouluttaja** pääsevät käyttämään Koulumaalin aineistoa siinä määrin kuin se heidän roolissaan on tarkoituksenmukaista. He pääsevät mm. katsomaan kurssilaisten suorituksia ja edistymistä kurssilla, tehtävien palautuksia sekä vain kouluttajille tarkoitettua materiaalia. Aineistojen muokkaaminen tai poistaminen ei ko. käyttöoikeustasolla ole mahdollista. (**Vastaavan kouluttajan status vastaa vierailevan opettajan käyttöoikeustasoa. Myös kursseilla toimivat kouluttajat toimivat vastaavan kouluttajan roolissa Koulumaalin kurssialustoilla**)

Kurssilainen pääsee käyttämään Koulumaalin aineistoa siinä määrin kuin se kurssilaisen roolissa on tarkoituksenmukaista (**kurssilainen = opiskelija**).

Esitarkastajan tehtävänä on tarkistaa järjestelmään saapuneiden tunnusnomusten oikeellisuus. Kurssin vastaavana kouluttajana toimiva henkilö on velvollinen toimittamaan tiedot hyväksyttävistä käyttäjätunnuksista esitarkastajalle ennen kurssin alkua. Tämän jälkeen tunnuspyynnöt siirtyvät eteenpäin Pelastusopiston tietohallintoon hyväksyttäväksi. Jos pääkäyttäjää ei ole nimetty tai

tunnuksen organisaatioksi on valittu vaihtoehto Muu, tehdään esitarkastus Pelastusopistolla. Toistaiseksi sama henkilö ei voi järjestelmäteknisistä syistä toimia sekä päätoimisen, että sopimushenkilöstön tunnusten esitarkastajana.

1.7 Sopimushenkilöstön kurssien suorittamisen yleisiä ohjeita

1.7.1 Kirjallisuus/Materiaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Koulumaali-oppimisympäristö. Kaikki opiskeltava materiaali löytyy kurssin oppimisympäristöstä tai on linkitettyä sinne.

1.7.2 Suoritustavat/oppimismenetelmät

Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi-, monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa, taitokokeita ja tenttejä. Opintojen suoritustavat tarkentuvat kurssin toteutussuunnitelmassa.

1.7.3 Osaamisen arviointi

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

Kurssin hyväksytysti suorittaminen vaatii kurssilaisilta kurssin tavoitteiden täyttymistä. Osaamista mitataan itsenäisen opiskelun osiossa tenteillä ja tehtävillä ja harjoittavan opetuksen osalta taitokokeilla.

Kurssilainen voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Kurssilainen voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä kurssin vastaavan kouluttajan kanssa.

1.7.4 Poissaolo kurssilta

Kurssien tuntimäärä on oppimistavoitteisiin nähden rajallinen, joten poissaoloja on syytä välttää. Sairaana tai toipilaana ei kuitenkaan harjoituksiin voi osallistua.

Mikäli kurssilaisella on perusteltu syy, vastaava kouluttaja voi myöntää poissaolon kurssin opetuksesta. Lähtökohtana on, että poissaoloja saa olla enintään 4 t/1 op. Poissaolo ei saa kuitenkaan haitata kurssilaisen kurssin suorittamista ja osaamistavoitteiden saavuttamista. Vastaava kouluttaja voi vastaanottaa kurssilaiselta erillisen kokeen tai kokeita osaamisen varmistamiseksi. Opetukseen voi, pois lukien harjoittava opetus, jos se on mahdollista, osallistua myös etäyhteyden kautta. Tästä on kuitenkin sovittava ennakoon vastaavan kouluttajan/kouluttajan kanssa.

1.7.5 Kurssin keskeyttäminen

Kurssilaisen on saavutettava kurssikohtaiset osaamistavoitteet. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssin harjoituksissa ja mahdollisissa kokeissa.

Kurssi keskeytyy kurssilaiselta, mikäli

- kurssilainen ei pysty osallistumaan kurssin harjoituksiin (yli 4 tunnin/10p poissaolo kurssilta tai tilapäinen rajoite toimintakunnossa, esimerkiksi raajavamma)
- kurssilainen ei saavuta kurssin osaamistavoitteita
- kurssilainen tuottamuksellisesti / tahallisesti vaarantaa muiden turvallisuuden kurssilla.

Kurssin keskeytyessä kurssilainen voi suorittaa kurssin loppuun seuraavan 12 kuukauden aikana, tämän jälkeen kurssi on aloitettava alusta.

2 Sopimushenkilöstön vastaava kouluttaja (1 op), opetussuunnitelma

2.1 Vastaavan kouluttajan pedagoginen koulutus

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen kouluttajakoulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolella Suomea. Vastaavat kouluttajat ovat järjestelmän kulmakiviä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Vastaavan kouluttajan pedagogisessa koulutuksessa kouluttajaa tuetaan monilla eri tasoilla oppimisteorioiden hahmottamisesta eri malleihin siitä, miten opetus voidaan toteuttaa osaamistavoitteiden toteutumiseksi. Koulutuksessa painotetaan simulaatiopedagogiikkaa ja sen hyödyntämistä oppimisen tukena.

Koulutuksen keskeisenä osana on pedagoginen valmennus, jonka päämääränä on tukea kouluttajan pedagogista osaamista ja jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Näin voidaan varmistaa kouluttajan riittävät valmiudet tukea tulevien kurssilaistensa oppimista parhaalla mahdollisella tavalla. Vastaavien kouluttajien seminaarien keskeinen tavoite on lisäksi varmistaa kouluttajien ajantasainen ja tutkintokoulutuksen kanssa linjassa oleva sisältöosaaminen. Näin kentällä työskentelevä ammattihenkilöstö ja sopimushenkilöstö toimivat samojen periaatteiden mukaisesti.

2.1.1 Vastaavan kouluttajan työnkuva

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän vastaavan kouluttajan pedagogisella koulutuksella pyritään tukemaan sopimushenkilöstön kouluttajien pedagogista osaamista, jotta koulutusjärjestelmään kuuluvilla kursseilla saavutetaan niille asetetut osaamistavoitteet. Vastaavan kouluttajan pedagogisella koulutuksella pyritään myös varmistamaan koulutuksen tasalaatuisuus huolimatta siitä, millä pelastustoimen alueella koulutusta toteutetaan.

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan valmiuksiin suuntautuu laadullisesti uudenlaisia osaamisodotuksia, joissa korostuvat mm. hyvät yhteisö- ja vuorovaikutustaidot. Hyvä ilmapiiri ja henkilöstön motivaatio antavat perustan sopimushenkilöstön osaamisen rakentamiselle ja tehokkaalle käytölle. Koulutusosaamisen merkitys korostuu. Vastaava kouluttaja on toimintakulttuuriaan kehittävässä pelastustoimessa yhteisönsä valmentaja, joka vastaa osaltaan pelastustoimen arvojen ja osaamisen jatkuvasta kehityksestä. Alueellisesti sopimushenkilöstön työnkuva ja tehtävät saattavat poiketa huomattavastikin toisistaan, jolloin myös vastaavan kouluttajan työnkuva vaihtelee.

2.1.2 Vastaavan kouluttajan opintojen arvoperusta

Pelastuslaitokset tarvitsevat henkilöstöä, jolla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti, ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisten työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen.

Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen.

Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppejä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi:

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamiseksi.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

2.1.3 Vastaavan kouluttajan asema ja tehtävät sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä

Vastaava kouluttaja vastaa toimintavalmiuden säilyttämiseen ja osaamisen kehittämiseen tähtäävän kurssin käytännön toteutuksesta opetussuunnitelman ja toteutussuunnitelman pohjalta. Erityisesti koulutusosaaminen ja itsensä jatkuva kehittäminen korostuvat vastaavan kouluttajan tehtävässä. Kouluttamisella parannetaan yhteisön valmiuksia toimia eri pelastustoiminnan tehtävissä. Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen suorittaneet kehittävät kouluttajan taitojaan jatkuvasti toimimalla aktiivisesti kouluttajana sekä osallistumalla seminaareihin ja täydennyskoulutukseen.

Opetussuunnitelmaan on koottu se ydinaines, jonka hallinta on vastaavan kouluttajan tehtävissä välttämätöntä, ja jonka perustalle kouluttaja voi rakentaa omaa pedagogista osaamistaan sen mukaan, kuin hänen urakehityksensä kouluttajana sitä edellyttää. Jokaisen vastaavan kouluttajan on ymmärrettävä ja tunnettava oma vastuunsa itsensä ja kurssilla toimivien muiden kouluttajien sitouttamisesta koulutusjärjestelmän pedagogisiin periaatteisiin, jatkuvasta kehittämisestä sekä koulutustaidon ylläpitämisestä myös vastaavan kouluttajan koulutuksen jälkeen.

Vastaavalla kouluttajalla on pelastustoimen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä kolme ydinfunktiota:

1. Hän vastaa omalta osaltaan siitä, että kurssien opetussuunnitelmassa määritellyt osaamistavoitteet täyttyvät.

2. Hän huolehtii omalta osaltaan jatkuvasti omien sekä kurssilla toimivien kouluttajien tietojen ja taitojen ylläpidosta sekä substanssin että pedagogiikan osalta.
3. Hän vastaa kokonaisuudesta, valitsee ja valvoo kouluttajien toimintaa sekä huolehtii työturvallisuudesta.

2.1.4 Pääsykriteerit vastaavan kouluttajan pedagogiseen koulutukseen

Vastaavan kouluttajan pedagogiseen koulutukseen hakeutuvalla on oltava joko pelastustoimen alipääälystön virkaan riittävä muodollinen koulutus tai muu riittävä koulutus ja kokemus, jotka Pelastusopisto arvioi. Voidakseen toimia kurseilla kouluttajana voi vastaavalla kouluttajalla kurssikohtaisesti olla määriteltynä fyysisiä ja psyykkisiä vaatimuksia. Ensiapu- ja ensivastekurssin osalta vastaavan kouluttajan pätevyys määritellään kurssien valmistuttua.

2.1.5 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen

Vastaavan kouluttajan pedagogisessa koulutuksessa voidaan hyväksilukea aiemmin Pelastusopistolla hyväksytysti suoritettu simulaatio-ohjaajakoulutus tai muu vastaava, josta osaaminen osoitetaan tarvittaessa näytöllä. Hyväksilukeminen voi koskea koulutusta kokonaisuudessaan tai sen osia. Hyväksiluvun arvioinnissa lähtökohtana ovat kurssin osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon myös aikaisempien opintojen laajuus, sisältö sekä ajankohta, jolloin opinnot on suoritettu.

Hyväksilukemismenettely käynnistyy vain ahotointia hakevan henkilön aloitteesta. Hyväksilukemista haetaan Pelastusopiston kouluttajakoulutuksesta vastaavalta opettajalta tai suunnittelijalta. Kouluttajakoulutuksesta vastaava suunnittelija tekee hyväksilukemispäätöksen opettajan esityksestä. Pääsääntöisesti kymmentä vuotta vanhempia opintoja ei lueta hyväksi, ellei ahotointia hakeva henkilö ole aktiivisesti toiminut ko. aiheen parissa esim. opettajana tai kouluttajana.

2.1.6 Vastaavan kouluttajan lisenssi

Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen suorittaneet saavat vastaavan kouluttajan lisenssin ja Pelastusopisto pitää heistä kouluttajarekisteriä. Lisenssit ovat voimassa kolme vuotta, minä aikana lisenssin saa uusittua osallistumalla täydennyskoulutukseen. Mikäli koulutettavat asiakokonaisuudet olennaisesti muuttuvat lisenssin voimassaolon aikana esim. Onnettomuustutkintalautakunnan suosituksesta toimintamalleihin, voidaan kouluttajia kutsua täydennyskoulutukseen jo aiemmin. Mikäli lisenssin haltija opetustoiminnassaan toimii vastoin opetussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita tai muuten toimii sovittujen periaatteiden vastaisesti, voidaan lisenssi myös peruuttaa sen voimassaoloaikana.

Pelastusopisto arvioi vastaavien kouluttajien toimintaa palautejärjestelmän avulla. Kouluttajien toiminnasta kerätään palautetta koulutukseen osallistuvilta sekä koulutuksen järjestäjiltä.

2.1.7 Vastaava kouluttaja -kouluttajarekisteri

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen hyväksytysti suorittaneista pidetään kouluttajarekisteriä. Kouluttajarekisterin ylläpidosta vastaa Pelastusopisto ja tietoja ylläpidetään Pelastusopiston opiskelijapalveluissa. Tietojen kerääminen, käsittely ja säilyttäminen hoidetaan tietosuojalakia ja EU:n tietosuoja-asetusta noudattaen. Tietoja säilytetään Pelastusopiston tiedonhallintasuunnitelman ja tietosuojaselosteessa kerrotun mukaisesti.

2.2 Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen kurssikuvaus

Koulutus on tarkoitettu ensisijaisesti Pelastustoimen sopimushenkilöstön vastaavaksi kouluttajaksi valintaperusteissa määritellyille henkilöille. Kurssi antaa lisenssin toimia sopimushenkilöstön vastaavana kouluttajana. Lisäksi on käytävä ko. substanssin seminaari. Kurssi keskittyy pedagogisten tietojen, taitojen ja asenteiden valmiuksien kehittämiseen kouluttajan tueksi.

2.2.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 1 op.

2.2.2 Osaamistavoitteet

Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen suorittanut osaa:

Tiedollisella tasolla...

- Määritellä termit ammattitaito ja oppiminen
- Määritellä konstruktivistis-realistisen oppimiskäsityksen
- Kertoa oppimistapahtuman suunnittelun ja toteutuksen vaiheet sekä perustella niiden merkityksen oppimiselle
- Kertoa harjoitusta seuraavan oppimiskeskustelun vaiheet sekä perustella sen merkityksen oppimiselle

Taidollisella tasolla...

- Toteuttaa kurssilla opittua koulutusmallia kursseilla, joita tulee pitämään
- Tehdä kohderyhmäanalyysin ja asettaa oppimistapahtumalle osaamisperustaiset oppimistavoitteet
- Valita koulutusaiheet sekä aiheisiin sopivat oppimismenetelmät ja ympäristöt
- Tehdä koulutusjärjestelyt ja toteuttaa oppimistapahtuman
- Varmistaa oppimistavoitteiden saavuttamisen
- Ohjata harjoitusta seuraavan oppimiskeskustelun vakiotoimintamallin mukaisesti

Asenteellisella tasolla...

Toimia esimerkillisesti pelastusalan arvojen mukaisesti antaen koulutettaville ajantasainen ja tutkintokoulutuksen kanssa mahdollisimman hyvin linjassa oleva sisältöosaaminen. Pyrkimyksenä on varmistaa kentällä työskentelevän ammattihenkilöstön ja sopimushenkilöstön toimiminen mahdollisimman hyvin yhteistyössä samojen tavoitteiden sekä periaatteiden mukaisesti tiedollisella, taidollisella ja asenteellisella tasolla.

2.2.3 Sisältö ja oppimismenetelmät

- Kurssin osaamistavoitteisiin liittyvät aktivoivat luennot ja demonstraatio
- Opetustapahtumien (luennot ja harjoitukset) ohjattu suunnittelu
- Oppitunnin pitäminen ja sitä seuraava opettajajohtoinen oppimiskeskustelu
- Harjoitustunnin pitäminen ja sitä seuraava opettajajohtoinen oppimiskeskustelu

2.2.4 Suoritustavat/Oppimismenetelmät

Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi- ja monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppituntien ja harjoitusten suunnittelua sekä oppitunnin ja harjoituksen pitämistä. Opintojen suoritustavat kerrotaan tarkemmin kurssin toteutussuunnitelmassa. Kontaktiopetuksen läsnäolovaatimus on 100%.

2.2.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Koulutuksessa osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Koulutuksessa käytetään jatkuvan arvioinnin lisäksi vertaisarviointia.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

Kurssilainen voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Kurssilainen voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä Pelastusopiston vastaavan kouluttajan koulutuksen vastuuhenkilön kanssa.

Pelastusopisto ylläpitää rekisteriä vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen suorituksista sekä vaadittaviin seminaareihin osallistumisesta Primus -opintohallintojärjestelmän avulla. Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan koulutuksen opintosuhteeri vie loppuarviointitiedot järjestelmään neljän viikon kuluessa ko. kurssin opintojen päättymisestä.

2.2.6 Edeltävät opinnot

Vastaavan kouluttajan koulutukseen hakeutuvalla on oltava joko pelastustoimen alipäällystön virkaan riittävä muodollinen koulutus tai muu riittävä koulutus ja kokemus, jotka Pelastusopisto arvioi.

2.2.7 Kuormittavuus

Opetus toteutetaan kolmen päivän lähiopetuksena, joko alueellisesti tai Pelastusopistolla. Opettajina toimivat Pelastusopiston opettajat. Kontaktiopetusta 24t, itsenäistä opiskelua 3t.

2.2.8 Kirjallisuus/Materiaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Koulumaali-oppimisympäristö. Kaikki opiskeltava materiaali on kurssin oppimisympäristössä.

2.3 Yleisiä ohjeita

2.3.1 Kurssin jälkeen

Vastaava kouluttaja on aihealueensa asiantuntija. Kunkin kurssin toteuttamissuunnitelmassa on tarkemmin määritelty kurssin vastaavan kouluttajan kelpoisuusvaatimukset. Kurssin jälkeen vastaava kouluttaja osallistuu aihekohtaisiin seminaareihin vähintään kolmen vuoden välein, joilla hän saa pätevyyden toimia kyseisen aihealueen kurssin vastaavana kouluttajana.

2.3.2 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön kurssilainen voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun kurssilainen on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön kurssilainen voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

3 Sopimushenkilöstön pelastustoiminnan peruskurssi (3 op), opetussuunnitelma

3.1 Pelastustoiminnan peruskurssi

Pelastustoiminnan peruskurssilla oppii perustiedot ja -taidot pelastustoimintaan osallistumiseksi. Pelastustoiminnan peruskurssin lisäksi työnantajan on perehdytettävä sopimushenkilö oman aseman suojaamiin, kalustoon ja ohjeisiin. Kurssi antaa perusvalmiudet toimia pelastusryhmässä kokeneempien henkilöiden työparina. Alueellisesti on eroja siinä, mihin tehtäviin pelastustoiminnan peruskurssin jälkeen on mahdollista osallistua. Työnantajaa velvoittaa työturvallisuuslaki, joka asettaa osaamiselle minimivaatimukset, joista on huolehdittava.

Pelastustoiminnan peruskurssi antaa perusvalmiudet:

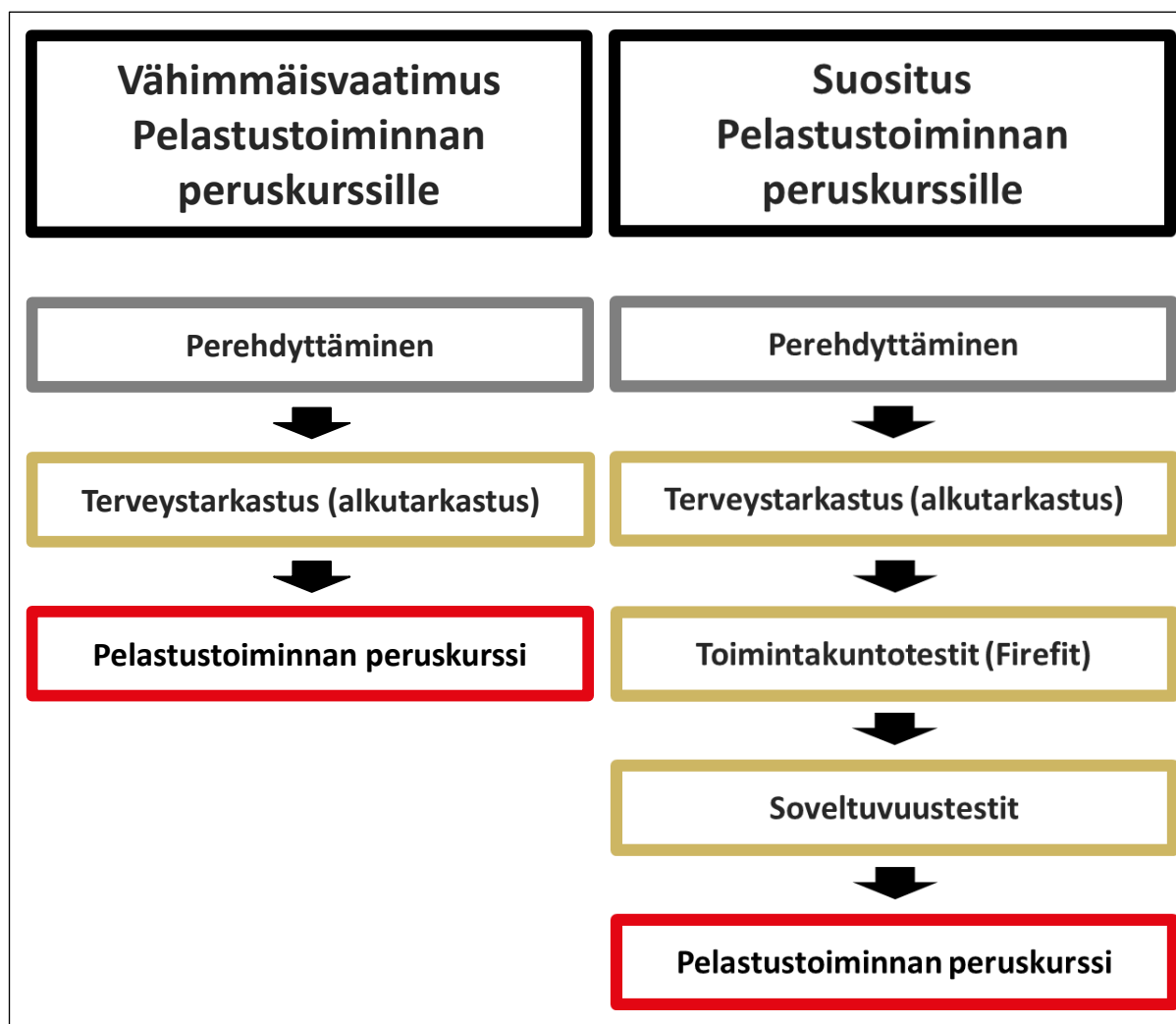
- hätäensiavun antamiseen
- alkusammutuksen tekemiseen
- paloasun ja paineilmahengityslaitteen käyttämiseen suojaimina erilaisissa onnettomuus- ja tulipalotilanteissa
- sammutus- ja pelastustehtävissä toimimiseen kokeneemman henkilön parina tai ryhmässä
- Virve-päätelaitteen käyttämiseen viestivälineenä.

Pelastustoiminnan peruskurssiin kuuluu ennen kurssia suoritettava perehdytysvaihe, joka voidaan toteuttaa myös kurssin yhteydessä. Perehdytys sisältää omatoimista opiskelua sekä ohjattua harjoittelua pelastuslaitoksella, omassa palokunnassa tai vastaavassa yhteisössä.

3.2 Pääsykriteerit pelastustoiminnan peruskurssille

Pelastustoiminnan peruskurssilaisen tulee

- olla vähintään 16-vuotias,
- täyttää terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta pelastustoiminnan perustehtävien edellyttämä kelpoisuus (työterveyslääkärin lausunto) (SM 2016),
- olla kelvoinen käyttämään paineilmahengityslaitetta sekä muutoin kelvoinen kurssille,
- olla suorittanut kurssiin kuuluvan perehdytyksen dokumentoidusti omassa taustayhteisössään, ellei se kuulu kurssin kokonaisuuteen.

Vastaava kouluttaja selvittää kurssille pääsyn edellytykset kelpoisuusselvityslomakkeella, joka löytyy kurssin Koulumaali-oppimisympäristöstä. Kurssille hakija täyttää ja toimittaa lomakkeen koulutuksen järjestäjälle tai vastaavalle kouluttajalle jo kurssin hakuvaiheessa. Lomake täydennetään vielä uudelleen kurssin aloituskerralla, jotta lomakkeeseen tulee kurssilaisen allekirjoitus.

"Alkutarkastus tehdään ennen koulutukseen osallistumista ja suositellaan tehtäväksi keskitetysti alueittain. Alkutarkastuksen terveystarkastusosio sisältää esitietohaastattelun, kliinisen lääkärintarkastuksen ja lääkärintarkastuksen yhteydessä tarpeellisiksi katsottavat lisätutkimukset." (SM 2016.)

Kurssilaisen tulee olla terveydentilan puolesta soveltuva perustehtäviin. Kurssilaiselta edellytetään, että hän pystyy terveydentilansa puolesta käyttämään paineilmahengityslaitetta hengityksensuojaimena. Pelastustoimintaan osallistuvan terveydentilan tulee olla työn vaatimuksiin nähden riittävä. Pelastustoimintaan osallistuvan tulee pystyä suoriutumaan tehtävistään vaarantamatta omaa tai muiden terveydentilaa tai turvallisuutta. Terveydentilaeste pelastustoiminnalle voi olla tilapäinen tai pysyvä.

Pelastustoiminnan peruskurssille hakeuduttaessa suositellaan tehtäväksi alkutarkastuksen jälkeen fyysisen toimintakyvyn arviointi FireFit-polkipyörätestillä ja -lihaskuntotestillä. Terveiden ja toimintakyvyn säilymisen näkökulmasta fyysisen toimintakyvyn tason tulisi vähintään vastata FireFit-indeksin arvoa 2 (SM 2016). FireFit-testitulokset ei ratkaise kurssille pääsyä. Testitulokset on voimassa yhden vuoden, joten, jos hakija pelastustoiminnan peruskurssin jälkeen päättää hakeutua Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän savusukelluskurssille, ei hänen tarvitse tehdä FireFit-testejä uudelleen.

Hakijalle suositellaan tehtäväksi soveltuvuusarviointit ennen kurssin alkua, koska ne ovat vaatimuksena useille Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän kursseille jatkossa. Soveltuvuusarviointi ei ole karsiva pelastustoiminnan peruskurssille. Hakija todentaa soveltuvuusarvioinnin suorittamisen vastaavalle kouluttajalle Pelastusopiston lomakepohjalla. Lisäksi suorittamalla soveltuvuustestit (liite 1) hakija saa paremman kuvan kyvystään toimia eri pelastustoimen tehtävillä. Lisäksi arviointi antaa informaatiota siitä, mitä ominaisuutta olisi mahdollisesti kehitettävä, jotta selviää paremmin eri tilanteissa kurssilla ja pelastustoimen tehtävillä jatkossa.

3.2.1 Perehdytys ennen kurssia

Itseopiskelu ja palokunnassa toteutettava ohjattu oppiminen ja harjoittelu palokunnassa on oltava suoritettuna ja itseopiskeltavat aiheet on osattava ennen Pelastustoiminnan peruskurssin ensimmäistä kontaktiopetuskertaa.

Aiheet ovat:

- Alueen pelastustoimen järjestelmä
- Palokunnan toiminta ja harjoittelu
- Pelastustoiminnan arvot
- Paloasun pukeminen
- Turvaohjeet
- Solmut, sidokset ja kalustonnostot
- Palokunnan tikas- ja peruskalusto

- Alkusammutus

Perehdyttämisestä laaditaan kirjanpito.

3.3 Pelastustoiminnan peruskurssin kurssikuvaus

Kurssin aikana kurssilaiset perehtyvät oppitunneilla ja harjoituksissa sammutusauton pelastuskalustoon sekä sen käyttötarkoituksiin. Työturvallisuus on keskeisessä osassa koko kurssin ajan. Kurssilaiselle tulevat tutuiksi paloasu ja palokunnan suojavarusteet sekä niiden käyttö. Jotta kykenee toimimaan Pelastusryhmän jäsenenä, tulee olla riittävästi tietoa pelastusmuodostelmista ja johtamisjärjestelmästä sekä siitä, mikä on oma rooli. Kurssi antaa perusvalmiudet toimia kokeneemman parina pelastusryhmän jäsenenä erilaisissa ensitoimenpiteisiin kuuluvissa selvityksissä sammutus- ja pelastustehtävissä. Kurssin aikana osallistujat kehittyvät alkusammutuksessa, hätäensiavussa ja Virve-päätelaitteen käytössä. Kurssilaisten valmiuksia kehitetään myös huollon osalta. Kurssilla kurssilaisen taitoja ja oppimista arvioidaan taitokokeilla.

3.3.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 3 op.

3.3.2 Osaamistavoitteet

Pelastustoiminnan peruskurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla (tiedollisella, kognitio)

- kertoa sammutusauton pelastuskaluston sekä niiden käyttötarkoituksen
- kertoa, mitä eri suojavarusteita palokunnilla on käytössä eri tehtäviin
- kertoa tulipalon kehittymisen ja huoneistopalon ilmiöt
- kertoa palamisen edellytykset

Ymmärtämisen tasolla (tiedollisella, kognitio)

- selittää pelastusmuodostelmat ja johtamisjärjestelmän
- selittää pelastusryhmän jäsenen henkilökohtaiset tehtävät sekä tarvittavan kaluston ensitoimenpiteisiin kuuluvissa selvityksissä sammutus- ja pelastustehtävissä
- selittää työturvallisuuden merkityksen pelastustoimen tehtävissä

Soveltamisen tasolla (taidollisella, psykomotorinen)

- pukeutua paloasuun oikein ja käyttää ryhmänjohtajan määräämiä suojaimia turvallisesti
- käyttää paineilmahengityslaitetta hengityssuojaimena, huoltaa sen käytön jälkeen ja tehdä sille toimintakuntotarkastuksen
- toimia turvallisesti pelastusryhmän jäsenenä ensitoimenpiteisiin kuuluvissa selvityksissä sammutus- ja pelastustehtävissä
- antaa hätäensiapua ja sammuttaa palon tarkoituksenmukaisimmalla alkusammuttimella
- tehdä sammutuskaluston käytönjälkeisen huollon ja toimintakuntotarkastukset
- käyttää Virve-päätelaitetta (radiopuhelin).

Asenteellisella tasolla ("tunneperäinen", affektiivinen)

Toimia esimerkiksi pelastusalan arvojen mukaisesti ja osallistua osaamistavoitteiden saavuttamiseen oppituntien ja harjoitteiden aikana ryhmän kanssa. Yksilöiden ja ryhmän pyrkimyksenä on saavuttaa kentällä työskentelevän ammattihenkilöstön ja sopimushenkilöstön toimiminen mahdollisimman hyvin yhteistyössä samojen tavoitteiden sekä periaatteiden mukaisesti tiedollisella, taidollisella ja asenteellisella tasolla.

3.3.3 Sisältö

- Perekdytys pelastustoimeen (ennen kurssia suoritettava)
- Kurssin avaus, työturvallisuus ja suojaimet
- Pelastustoiminnan johtaminen ja viestiliikenne
- Palamisen perusteet, tulipalo ja alkusammutus
- Hätäensiapu
- Paineilmahengityslaitte
- Kalusto ja selvitysmallit
- Vesihuolto
- Tieliikennepelastaminen
- Taitokokeet 1–4

3.3.4 Kuormittavuus

Oppitunnit ja harjoitukset: 60 t

Itseopiskelu: 10 t

Perehdytys palokunnassa: 12 t

Yhteensä: 82 t

3.3.5 Kurssin jälkeen

Kurssin jälkeen kurssilainen on saanut perusvalmiudet toimia erilaisissa pelastustoimen tehtävissä. Työnantajan tulee perehdyttää hänet eri työtehtäviin, joihin hän saattaa joutua. Kun henkilö nimetään hälytysryhmään, pitää (Työturvallisuuslaki (738/2002), 2 luku - Työnantajan yleiset huolehtimisvelvollisuudet 14 § Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus) nimeäjän varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti eri hälytystehtävillä ilman, että hän vaarantaa omaa tai muiden pelastustoimen tehtävään osallistujien turvallisuutta. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttämässä tehtävissä.

Pelastustoiminnan peruskurssin suoritettuaan sammutusmiesharjoittelija nimitetään yleensä nuoremaksi sammutusmieheksi. Alueellisesti on eroja siinä, mihin tehtäviin voi pelastustoiminnan peruskurssin jälkeen osallistua.

4 Sopimushenkilöstön savusukelluskurssi (2 op), opetussuunnitelma

4.1 Johdanto

“Savusukellus on työturvallisuuslain 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä. Turvallinen savusukellus edellyttää tekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyvistä vaatimuksista. Savusukellukseen osallistuvan uuden henkilön hyväksyminen sukelluskelpoiseksi on tarpeen tehdä nimenomaisella päätöksellä.” (Pelastussukellusohje 2007.)

Savusukellusta on ohjeistettu Sisäministeriön pelastusosaston ohjeilla Pelastussukellusohje (SM 2007) ja Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (SM 2016). Savusukelluskurssilla on huomioitu ohjeiden mukaiset velvoitteet.

Savusukellus on ryhmätyötä, jossa ryhmän minimivahvuus on neljä. Savusukellus tehdään aina pareittain tai suurempina ryhminä. Savusukelluskoulutuksessa korostuvatkin parityöskentelytaidot. Savusukelluskoulutuksessa opiskellaan aidonkaltaisissa olosuhteissa, mikä asettaa kurssilaiselle niin fyysisiä kuin psyykkisiä vaatimuksia.

Palavan rakennuksen katolla työskentely vaatii lisäksi putoamisvaarallisella alueella työskentelyn kurssi 1:n tai laskeutumisen ja kattotyöskentelyn kurssin (SPEK) suorittamisen. Maanalaisiin tiloihin sukeltamiseen kurssilainen tarvitsee vielä alueellisen lisäkoulutuksen.

4.2 Pääsykriteerit savusukelluskurssille

Savusukelluskurssilaisen tulee

- olla vähintään 18-vuotias
- täyttää terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta vaativien pelastustehtävien edellyttämä kelpoisuus (toimintakuntotestaus ja työterveyslääkärin lausunto)
- olla hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin tai sammutustyökurssin (SPEK)
- osata käyttää paineilmahengityslaitetta sekä huoltaa ja tarkastaa sen käytön jälkeen
- pystyä työskentelemään pimeässä, korkealla, sekä suljetussa ahtaassa tilassa. Tämä todennetaan liitteen 1 mukaisella soveltuvuustestillä. Soveltuvuustesti tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.1.2022 alkaen.

Vastaava kouluttaja selvittää kurssille pääsyn edellytykset kelpoisuusselvityslomakkeella, joka löytyy kurssin Koulumaali-oppimisympäristöstä. Kurssille hakija täyttää ja toimittaa lomakkeen koulutuksen

järjestäjälle tai vastaavalle kouluttajalle jo kurssin hakuvaiheessa. Lomake täytetään vielä uudelleen kurssin aloituskerralla, jotta lomakkeeseen tulee kurssilaisen allekirjoitus.

4.3 Savusukelluskurssin kuvaus

Savusukelluskurssi on vaativa kurssi niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Kurssin alussa perehdytään savusukellusta säätäviin sisäministeriön ohjeisiin, savusukeltajan varusteisiin, huonepalon kehittymiseen ja sammuttamiseen sekä pelastamiseen savusukeltamalla. Kurssilainen syventää osaamistaan kurssin itsenäisen opiskelun osiossa olevien oppimateriaalien avulla.

Lähiharjoittelun avulla kurssilainen oppii savusukeltamisen perustekniikat. Harjoituksia on paljon ja ne ovat nousujohteisia: jokaisessa harjoituksessa tulee jotakin uutta ja lisää aikaisemman lisäksi. Savusukeltamiseen kuuluu keskeisesti sammuttaminen. Kurssilainen oppii kurssilla sisäsammutustekniikan ja sen, miten huonepalo sammutetaan suihkuputkella hyökkäävällä sisäsammutustaktiikalla. Lämpökameran osuutta kurssilla savusukeltajan apuvälineenä on lisätty aikaisemmasta. Savusukellus tulisi pyrkiä aina tekemään lämpökamera-avusteisesti, mutta taitoa sukeltaa sokkona ei saa koskaan unohtaa.

Savusukeltajan yksi tärkeä taito on kyetä tekemään yhteistyötä savusukellusparinsa kanssa. Kurssin aikana kurssilainen oppii työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa, kun pari vaihtuu harjoituksissa. Kaikissa harjoituksissa harjoitellaan savusukellusvalvontaa ja suojaparissa toimimista. Viimeisinä harjoituksina ovat kuumat savusukellusharjoitukset ja niiden jälkeiset huollot Puhdas paloasema -toimintamallin mukaisesti.

Kurssilla kurssilaisen taitoja ja oppimista arvioidaan taitokokeilla.

4.3.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 2 op.

4.3.2 Osaamistavoitteet

Savusukelluskurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa savusukeltamiseen liittyvät vaarat
- kertoa, miten kerroksesta laskeudutaan hätäpoistumisvälineillä

Ymmärtämisen tasolla

- kuvailla huonepalon kehittymisen ja siihen liittyvät vaarailmiöt
- perustella suojamarin ja savusukellusvalvojan merkityksen turvalliselle savusukellukselle

Soveltamisen tasolla

- sammuttaa huonepalon sisäsammutustekniikalla
- työskennellä turvallisesti savusukellusta edellyttävissä sammutus- ja pelastustehtävissä savusukellusparissa ykkösenä ja kakkosena (tiedustella, varmistaa, sammuttaa, pelastaa, poistaa savun ja raivata rakenteita työkaluilla)
- huoltaa savusukeltajan varusteet käytön jälkeen.

4.3.3 Sisältö

- Savusukelluksen työturvallisuus
- Huonepalo
- Savusukellustekniikka
- Taitokoe 1 (savusukellusvarusteiden pukeminen)
- Taitokoe 2 (sammutus- ja pelastustehtävän suorittaminen "asuinhuoneistossa")

4.3.4 Kuormittavuus

Oppitunnit: 12 t

Harjoitukset: 33 t

Itseopiskelu: 9 t

Yhteensä: 54 t

4.3.5 Kurssin jälkeen

Kurssilaista ei voida automaattisesti nimetä savusukeltajaksi kurssin jälkeen. Työnantajan tulee perehdyttää kurssilainen savusukeltajan työtehtäviin (Työturvallisuuslaki 14§, 2002). Perehdytettäviä asioita ovat esimerkiksi savusukeltajan suojarusteet, työvälineet ja paikalliset ohjeet ja toimintamallit. Perehdyttämisen jälkeen henkilö voidaan nimetä kelvolliseksi savusukellusta edellyttäviin vaativiin tehtäviin. Nimeäjän tulee varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti hälytystehtävillä ilman, että hän vaarantaa omansa tai muiden tehtävään osallistujien turvallisuuden. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttävissä tehtävissä. Nimeämisen jälkeen on suositeltavaa, että kurssilainen suorittaa pelastussukellusohjeen mukaiset savusukellusharjoitukset ennen kuin savusukeltaa hälytyksillä. Alkuvaiheessa parina tulee olla kokeneempi savusukeltaja.

5 Putoamisvaarallisella alueella työskentely (PVAT-1) (1 op), opetussuunnitelma

5.1 Johdanto

PVAT-työskentely on korkeariskistä toimintaa, jossa on korkea vammautumisen tai loukkaantumisen riski. Putoamisen vaara on yksi keskeisimmistä pelastushenkilöstön vakavia työtapaturmia aiheuttavista riskeistä (A:72 Korkealla työskentely pelastustoimessa, 1). Pelastustoimen yksi päätehtävistä on mm. ihmisten ja eläinten pelastaminen erilaisista onnettomuuksista. Pelastustoimessa tulee varautua erityyppisiin pelastustehtäviin ja onnettomuuksiin kouluttamalla henkilöstöä sekä hankkimalla erilaista kalustoa. PVAT-tehtäviin varautuminen on laaja ja haasteellinen osa päivittäistä pelastustoimen valmiutta. Jos pelastustoimen henkilöstö joutuu tehtävän aikana putoamisvaaralliselle alueelle, siellä työskentelyyn liittyy putoamisvaara, jonka seurauksena voi olla vakava tapaturma tai loukkaantuminen.

5.2 Pääsykriteerit PVAT-1 kurssille

PVAT-1 kurssilaisen tulee

- olla vähintään 18-vuotias
- täyttää terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta vaativien pelastustehtävien edellyttämän kelpoisuuden. Erityistä harkintaa käyttäen voidaan toimintakykynä hyväksyä perustehtävien edellyttämä kelpoisuus.
- olla hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin tai sammutustyökurssin (SPEK)
- osata (hätä)laskeutuminen savusukelluskurssin osaamistavoitteiden mukaisesti
- pystyä työskentelemään pimeässä, korkealla sekä ahtaassa tilassa.

Vastaava kouluttaja selvittää kurssille pääsyn edellytykset kelpoisuusselvityslomakkeella, joka löytyy kurssin Koulumaali-oppimisympäristöstä. Kurssille hakija täyttää ja toimittaa lomakkeen vastaavalle kouluttajalle jo kurssin hakuvaiheessa. Lomake täytetään vielä uudelleen kurssin aloituskerralla, jotta lomakkeeseen tulee kurssilaisen allekirjoitus.

Vähimmäisvaatimus putoamisvaarallisella alueella työskentelyn kurssille (PVAT-1)

Perehdyttäminen

Terveystarkastus (alkutarkastus)

Pelastustoiminnan peruskurssi

Toimintakuntotestit (Firefit)

Soveltuvuustestit

Terveystarkastus

Savusukelluskurssi

PVAT 1 - kurssi

Oheisessa kuviossa on kuvattu, missä järjestyksessä kurssin edellyttämät terveys-, toimintakunto-, pätevyys- ja soveltuvuusvaatimuksiin liittyvät tarkastukset, kurssit ja testit tulee suorittaa.

"Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön terveydentilaa seurataan alkutarkastusten ja määräaikaistarkastusten avulla. Alkutarkastus tehdään ennen koulutukseen osallistumista ja suositellaan tehtäväksi keskitetysti alueittain. Alkutarkastuksen terveystarkastusosio sisältää esitietohaastattelun, klinisen lääkärintarkastuksen ja lääkärintarkastuksen yhteydessä tarpeellisiksi katsottavat lisätutkimukset." (SM 2016.)

"Terveydentilan arviointi tehdään terveystarkastusten yhteydessä ja samalla työterveyslääkäri päättää siitä, onko terveydentila riittävä vaativiin tehtäviin, savusukellusta edellyttäviin perustehtäviin, perustehtäviin tai muihin pelastustoimen tehtäviin." (SM 2016.)

Vastaavan kouluttajan erityistä harkintaa käyttäen voi PVAT-1 kurssille osallistua ilman savusukelluskurssin suorittamista.

5.3 Putoamisvaarallisella alueella työskentely -kurssin kurssikuvaus

PVAT-kurssin aikana opit toimimaan turvallisesti putoamisvaarallisella alueella. Kurssilla opitaan tekniikoita, joita voidaan jatkossa käyttää harjoituksissa ja hälytystehtävillä. Kurssilla opetellaan solmuja, kiinnittäytymistä köyteen, laskeutumista/varmistamista, kattotyöskentelyä, hätäpoistumista räystäältä sekä nostolavayksikön avustajan tehtäviä.

5.3.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 1 op.

5.3.2 Osaamistavoitteet

Putoamisvaarallisella alueella työskentely -kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa, mitä riskejä putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn liittyy
- luetella nostolavayksiköllä toimimisen erikoisvaatimukset
- kertoa nostolavan roolin hälytystehtävillä

Ymmärtämisen tasolla

- kertoa ja perustella, miten putoamisvaarallisella alueella työskentelystä saadaan turvallisempaa
- perustella eri PVAT-välineiden käytön turvallisessa työskentelyssä
- selittää perustellen, kuinka putoamissuojaimet ja köydet tulee käytön jälkeen tarkastaa
- perustella köysien reunasuojauksen merkityksen PVAT-tilanteessa
- perustella ja selittää savunpoiston merkityksen yläpohjasta sekä erilaisten kattomateriaalien ominaisuudet

Soveltamisen tasolla

- toimia turvallisesti nostolavayksikön korissa (oikea putoamissuojaus)
- työskennellä turvallisesti putoamisvaarallisella alueella sen osaamista edellyttävissä vaativissa tehtävissä
- hallita PVAT-1 tason solmut
- pukea valjaat oikein sekä tarkastaa työparin valjaat
- kiinnittäytyä laskeutumislaitteella köyteen ja tarkastaa laskeutumislaitteen toiminnan
- valmistaa riittävät ja turvalliset kiinnityspisteet

- peruslaskeutumisen ala- ja yläköysilähdöllä
- varmistaa työparin laskeutumisen erillisellä varmistusköydellä
- kattotyöskentelymallin (roolit savu 1 ja savu 2)
- liikkua ja työskennellä kaltevalla katolla köysien varassa
- turvallisen hätäpoistumistekniikan räystäältä.

5.3.3 Sisältö

- Kurssin avaus ja tasokoe
- PVAT-työturvallisuus
- Putoamissuojaimiin tutustuminen ja pukeutuminen
- Solmut
- Laskeutuminen ja varmistaminen
- Kattotyöskentelymalli
- Nostolavayksiköllä toimiminen

5.3.4 Kuormittavuus

Oppitunnit: 4 t

Harjoitukset: 20 t

Itseopiskelu: 3 t

Yhteensä: 27 t

6 Tieliikennepelastaminen henkilöauto-onnettomuuksissa (TIPE-1) (1 op), opetussuunnitelma

6.1 Johdanto

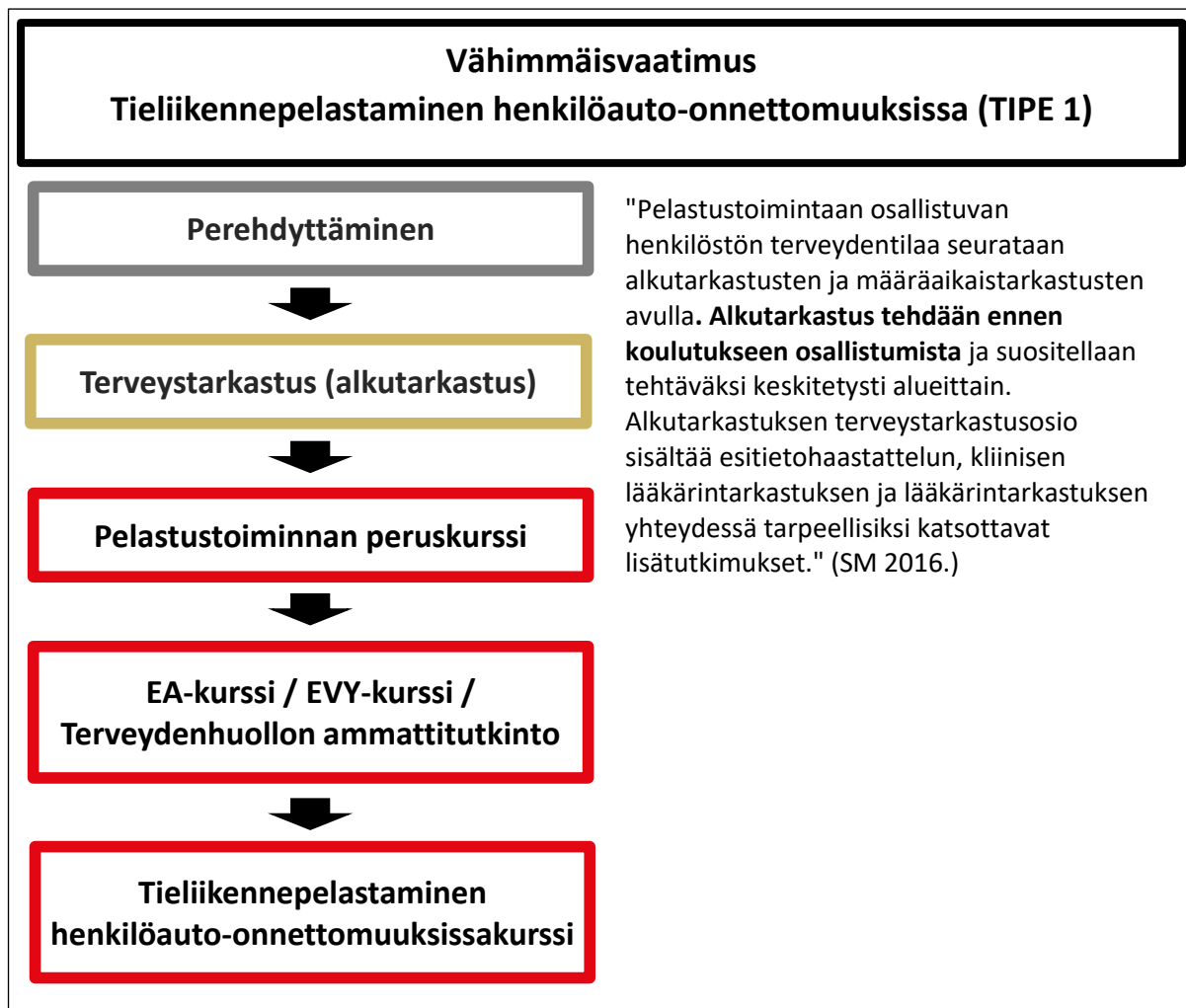
Tieliikennepelastaminen on olennainen osa pelastustoimen tehtäväkenttää. Tieliikennepelastustehtäviä kirjattiin 14685, joka on 13% kaikista pelastuksen tehtävistä, lisäksi onnettomuudessa loukkaantuneista peräti 85% on tapahtunut tieliikenteessä. Liikennekuolemien määrä oli 250, joka on hieman yli puolet kaikista kuolemaan johtaneista onnettomuuksista, ja vakavasti loukkaantuneiden määrästä jopa 78 % on tapahtunut tieliikenteessä. (Pronto, 2018 ja Tilastokeskus)

Autojen kehitys on tuonut mukanaan tarpeen uudistaa myös pelastustyötä tekevien toimintaa onnettomuustilanteissa. Keskeisin tarkoitus tieliikennepelastamisella on saada pelastettavalle apua mahdollisimman nopeasti ja turvallisesti sekä saada hänet jatkohoitoon ilman, että hänelle aiheutuu pelastustöistä lisävahinkoa.

6.2 Pääsykriteerit TIPE-1 kurssille

Kurssilaisen tulee

- olla vähintään 18-vuotias
- olla hyväksytysti suorittanut Pelastustoiminnan peruskurssi (PeO) tai Sammutustyökurssi (Spek)
- olla hyväksytysti suoritettuna ensiapukurssi tai ensivastekurssi tai terveydenhuoltoalan ammattitutkinto
- täyttää terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta pelastustoiminnan perustehtävien edellyttämä kelpoisuus (SM 2016).

6.3 TIPE-1 Kurssikuvaus

Tieliikennepelastamisen tehtäväkenttä on erittäin laaja, koska liikenneonnettomuuteen voi liittyä esimerkiksi vaarallisten aineiden onnettomuus.

Kurssilla perehdytään henkilöautosta pelastamiseen ja turvalliseen toimintaan tieliikenneonnettomuustehtävillä.

6.3.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 1 op.

6.3.2 Osaamistavoitteet

TIPE-1-kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa, mitä vaaroja tieliikennepelastustehtävään liittyy

Ymmärtämisen tasolla

- perustella toimenpiteet ja tehtäväkokonaisuudet ihmisen pelastamiseksi henkilöautosta turvallisesti

Soveltamisen tasolla

- toimia ryhmän jäsenenä tieliikennepelastustehtävällä lisävahinkojen estämiseksi
- pelastaa ihmisen henkilöauto-onnettomuudessa ryhmänjohtajan ohjeiden mukaisesti

6.3.3 Sisältö

- Työturvallisuus
- Altistuneen kohtaaminen
- Pelastustekniikan perusteet
- Altistuneen kohtaaminen ja siirto ilman hydraulisia pelastusvälineitä
- Oven avaaminen ja korin muotoon palauttaminen
- Pelastustekniikat: pelastaminen renkaillaan olevasta henkilöautosta, pelastaminen kyljellään olevasta henkilöautosta, pelastaminen katollaan olevasta henkilöautosta
- Pelastustehtävä vaiheittain, kaksi henkilöautoa ja kaksi altistunutta
- Huollot
- Henkilöautojen tekniikka
- Ryhmätehtävät

6.3.4 Kuormittavuus

Oppitunnit: 8 t

Harjoitukset: 16 t

Itseopiskelu: 3 t

Yhteensä: 27 t

7 Pintapelastuskurssi (PIPE) (1 op), opetussuunnitelma

7.1 Johdanto

Pintapelastuksella tarkoitetaan veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa.

Pintapelastuksessa tulee olla aina vähintään kaksi pelastajaa, joista toinen voi toimia avustajana. Pintapelastajalla tarkoitetaan pintapelastustehtäviin soveltuvaa henkilöä, jolla on hyväksytysti suoritettu valtakunnallisen koulutusjärjestelmän mukainen pintapelastuskurssi.

7.2 Pääsykriteerit PIPE-kurssille

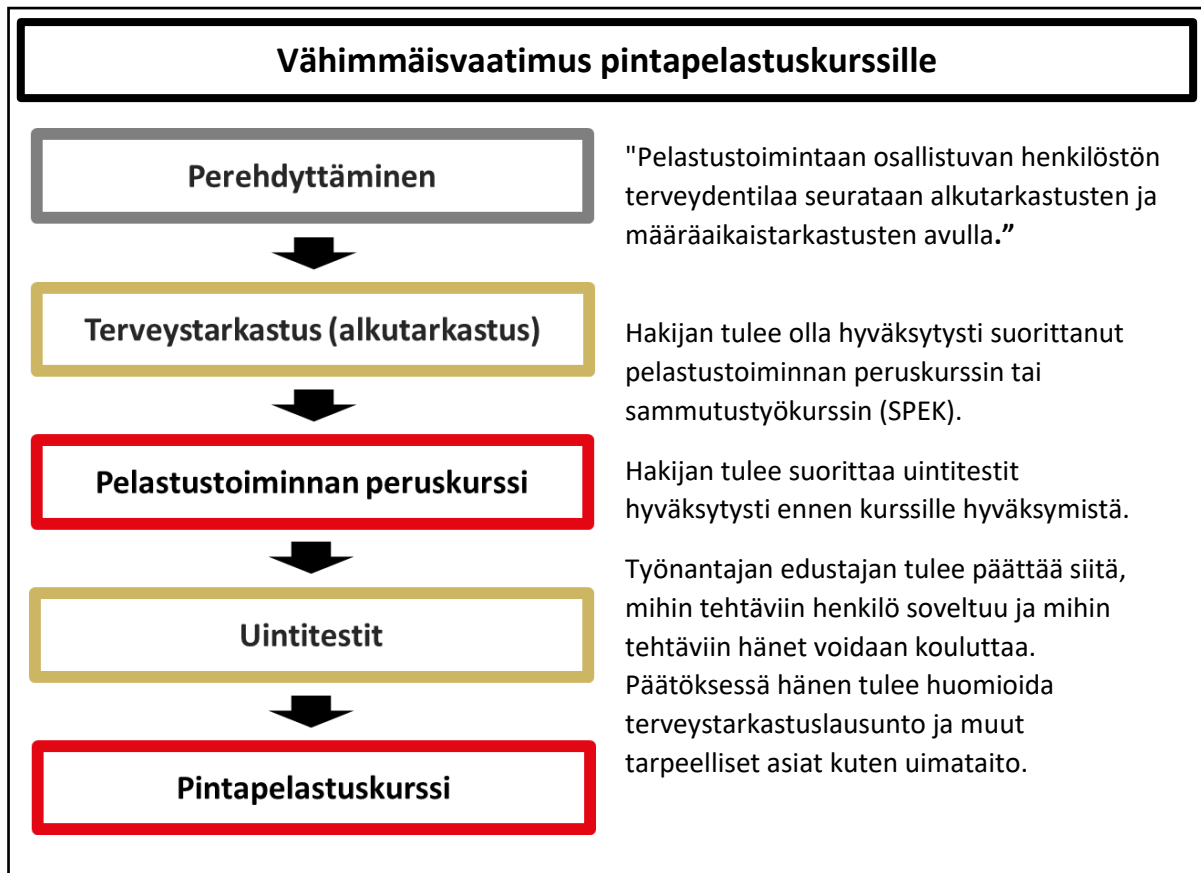
Pintapelastuskurssilaisen tulee

- olla vähintään 18-vuotias
- täyttää terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta pelastustoiminnan perustehtävien edellyttämä kelpoisuus (työterveyslääkärin lausunto) (SM 2016)
- olla hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin tai sammutustyökurssin (SPEK).

Vastaava kouluttaja selvittää kurssille pääsyn edellytykset ennen kurssin alkua. Lisäksi uimista ja vedessä työskentelyä koskevat pääsyvaatimukset testataan kurssilla. Jos kurssilainen ei läpäise vaatimuksia, häntä ei voida ottaa kurssille.

Hakijan tulee suorittaa seuraavat testit hyväksytysti ennen kurssille hyväksymistä:

- Uinti 200 m aikaan 4:45. Ei selkäuintia, päädyistä saa ponnistaa.
- Uinti 50 m perusvälineillä. Voidaan uida myös ilman räpylöitä, käyttäen pelkästään silmikkaa ja snorkkelia. Hakijan tulee uida kasvot vedessä silmikon kanssa ja hengittää snorkkelin kautta 50 metriä.
- Esineen noutaminen. Hakijan tulee noutaa esine noin 2 metrin syvyydestä sukeltamalla ilman apuvälineitä, kuten silmikkaa tai uimalaseja.

7.3 Pintapelastuskurssin kurssikuvaus

Pintapelastuskurssi on pelastussukellusohjeen tarkoittama valtakunnallisen koulutusjärjestelmän mukainen kurssi, joka antaa muodollisen pätevyyden työskennellä pintapelastajana.

Kurssilla saadaan perusvalmiudet harjoitella pintapelastusta turvallisesti. Työnantajaa velvoittaa työturvallisuuslaki, joka asettaa osaamiselle minimivaatimukset, joista on huolehdittava. Ennen pintapelastajaksi nimeämistä kurssilta hyväksytysti valmistuneen henkilön tulee toimia jonkin aikaa palokunnassa ja suorittaa vuosittaisia pakollisia harjoituksia, jotta varmistutaan siitä, että henkilö on harjoitellut pintapelastajana toimimista pelastussukellusohjeessa mainituissa olosuhteissa, huomioiden vuodenaikojen vaihtelu mukaan lukien jäätävät olosuhteet sekä virtaavan veden ja pimeyden erityispiirteet.

7.3.1 Laajuus

Kurssin laajuus on 1 op.

7.3.2 Osaamistavoitteet

Pintapelastus -kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- nimetä vesipelastuksen valmiustasot
- kuvata pintapelastuksen prosessin
- nimetä ja luetella pelastussukellusohjeen mukaiset pintapelastuksessa käytettävät varusteet
- luetella ulkoisia ja sisäisiä riskitekijöitä
- kertoa pintapelastuksessa käytettävien henkilösuojaimien käyttöä, tarkastamista ja huoltoa koskevia työntekijän velvollisuuksista ja oikeuksista

Ymmärtämisen tasolla

- perustella taktiikan valitsemiseen vaikuttavia tekijöitä
- arvioida riskin vaikutusta suoritettavaan tehtävään
- tunnistaa riskikohteita ja valita turvallinen pelastusmenetelmä
- selittää henkilökohtaisten varusteiden käytön, huollon ja hälytysvalmiuteen pakkaamisen merkityksen

Soveltamisen tasolla

- käyttää henkilökohtaisia varusteita oikein ja turvallisesti sekä huoltaa varusteet ja pakata ne hälytysvalmiuteen
- toteuttaa pelastusryhmän jäsenenä hänelle annetun etsintätehtävän: suorittaa sektori-, suorasuunnistus- ja suorakaide-etsinnän
- varmistaa pinnalla pysymisen ja pelastaa uimalla
- käyttää pintapelastuslauttaa apuvälineenä henkilön pelastamisessa
- pelastaa henkilö välittömästi pinnan alta taittamalla.

7.3.3 Sisältö

Kurssi sisältää luentolähiopetusta, harjoittavaa lähiopetusta ja itsenäistä opiskelua.

- Perehdytys vesipelastukseen
- Hukkumistapahtuma

- Varusteet
- Tekniikka
- Paikalliset toimintatavat
- Taktiikka

7.3.4 Kuormittavuus

Oppitunnit: 7 t

Harjoitukset: 21 t

Itseopiskelu: 3 t

Yhteensä: 31 t

7.3.5 Kurssin jälkeen

Kurssilaista ei voida automaattisesti nimetä pintapelastajaksi kurssin jälkeen. Työnantajan tulee perehdyttää kurssilainen pintapelastajan työtehtäviin (Työturvallisuuslaki 2 luku - Työnantajan yleiset huolehtimisvelvollisuudet 14 § Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus). Nimeäjän tulee varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti pintapelastajana. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttämissä tehtävissä.

Työnantajan tulee perehdyttää työntekijä niihin työtehtäviin, mihin hän saattaa tehtävissään joutua. Kun henkilö nimetään hälytysryhmään, pitää nimeäjän varmistaa (Työturvallisuuslaki 2 luku - Työnantajan yleiset huolehtimisvelvollisuudet 14 § Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus), että kyseinen henkilö kykenee toimimaan turvallisesti eri hälytystehtävillä ilman, että hän vaarantaa omansa tai muiden pelastustoimen tehtävään osallistujien turvallisuuden. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttämissä tehtävissä.

8 Sopimuspalokunnan päällikkökurssi (4 op)

Opetussuunnitelma

8.1 Johdanto

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolilla Suomea. Sopimuspalokunnan päällikön tehtävänkuva muuttuu tulevien vuosien aikana ja samalla koulutus muuttuu sopimuspalokunnan päällystökoulutukseksi. Pelastuslain uudistaminen ja pelastustoimen uudelleen

järjestäminen sekä sopimuspalokuntien koulutusjärjestelmän muutos ja kehittäminen asettavat muutospaineita myös sopimuspalokunnan päällikön toimenkuvaan. Opetussuunnitelman päivittämisellä varmistetaan sujuva siirtyminen sopimuspalokunnan päällikkökurssin muuttumisesta entistä enemmän pelastustoimen kokonaisuutta käsitteleväksi kurssiksi, jonka tarkoituksena on kehittää sopimuspalokunnan päällystöstä pelastustoimen kehittäjiä.

Pelastustoiminnan johtaminen siirtyy mahdollisesti jatkossa entistä enemmän osaksi ryhmänjohtajakoulutusta ja tilannejohtamisen koulutusta niin, että pelastustoiminnan johtamisen koulutus vähenee sopimuspalokunnan päällystökoulutuksesta. Vapautuva tuntimäärä hyödynnetään sopimuspalokunnan päällystön laajenevaa toimenkuvaa tukevaan koulutukseen.

8.1.1 Pääsykriteerit sopimuspalokunnan päällikkökurssille

Sopimuspalokunnan päällikkökurssille pääsemisen edellytyksenä on aikaisemman Pelastusopiston hyväksymän SPEK:n opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakoulutuksen tai uuden Pelastusopiston koulutusjärjestelmän mukaisen ryhmänjohtajan koulutuksen hyväksytty suorittaminen.

8.1.2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen

Sopimushenkilöstön päällystökoulutuksessa voidaan hyväksilukea aiemmin suoritettuja opintoja sekä kokemusta. Hyväksilukeminen voi koskea kurssia kokonaisuudessaan tai sen osia. Hyväksiluettavuutta arvioitaessa lähtökohtana ovat kurssin osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon myös aikaisempien opintojen laajuus, sisältö sekä ajankohta, jolloin opinnot on suoritettu.

Hyväksilukemismenettely käynnistyy vain kurssilaisen aloitteesta. Formaalin oppimisen osalta kurssilaisella on velvollisuus osoittaa osaamisensa ja hänen on esitettävä todistusjäljennökset niistä opinnoista, joihin hän vetoaa. Hyväksilukemista haetaan Pelastusopiston päällikkökoulutuksesta vastaavalta. Hyväksilukemispäätöksen asiassa tekee koulutusjohtaja sopimushenkilöstön päällikkökoulutuksesta vastaavan esityksestä. Pääsääntöisesti kymmentä vuotta vanhempia opintoja ei hyväksilueta.

Non- ja informaalin oppimisen osalta kurssilaisen on mahdollista käynnistää AHOT-prosessi kirjallisella hakemuksella, josta selviää, mitä osaamista hänellä on sekä miten ja mistä se on hankittu. Tiedot on tarvittaessa pystyttävä osoittamaan luotettaviksi dokumentein. Kirjallisen hakemuksen pohjalta kurssilaiselle voidaan myöntää oikeus näyttää osaamisensa näytöllä.

8.2 Sopimuspalokunnan päällikön työkuva

Sopimuspalokunnan toiminta jakautuu kahteen päällekkäiseen hallintorakenteeseen. Yhdistyshallinto on yhdistysrutiinien hoitoa, joka perustuu yhdistyksen toimintaa säätelevään yhdistyslakiin (503/1989). Yhdistyshallinnosta vastaa yleensä palokuntayhdistyksen puheenjohtaja.

Sopimuspalokunnan pelastustoiminnan hallinnon ensisijaisena tehtävänä on valmiuden ja pelastustoiminnan varmistaminen. Pelastustoiminnan hallintoa johtaa sopimuspalokunnan päällikkö.

Sopimuspalokunnan päällikkö toimii yhdistyksensä edustajana osana alueellista pelastustoimea. Hän on luottamushenkilö, joka vastaa palokunnan pelastustoiminnan tehokkuudesta ja laadukkuudesta yhdistyksessään. Päällikön tehtävässä tarvitaan hallinnollista ja johtamistaidollista osaamista sekä monipuolisia suunnitteluvalmiuksia. Tehtävässä edellytetään hyvää tietämystä pelastustoimintaan, onnettomuuksien ehkäisyyn ja varautumiseen liittyvien tehtävien hoidosta.

Muuttuneessa pelastustoimen viranomaiskentässä korostuu viranomaisyhteistyö aluepelastuslaitoksen lisäksi muiden turvallisuusviranomaisten, esim. poliisin ja hätäkeskuslaitoksen, kanssa. Tehtävässä tarvitaan osaamista sopimuspalokunnan edunvalvontaan ja yhteisön positiivisen julkisuuskuvan rakentamiseen liittyvissä asioissa.

Tehtäväkuva on palokuntakohtainen ja se määräytyy palokuntasopimuksen velvoitteiden mukaan. Kaikki sopimuspalokunnat osallistuvat pelastustoimintaan ja yli puolet sopimuspalokunnista myös ensivastetoimintaan. Onnettomuuksien ehkäisyssä korostuvat turvallisuusviestinnän suunnitteleminen sekä siihen liittyvien tehtävien hoitaminen. Onnettomuuksien ehkäisyssä ja varautumisessa palokunnan osallistuminen ja velvoitteet vaihtelevat palokuntasopimuksen mukaan. Nykyisin monet sopimuspalokunnat ovat erikoistuneet jollakin tehtäväalueella ja sopineet siitä alueen pelastuslaitoksen kanssa.

Palokunnan päällikön perustehtäviä ovat palokunnan toiminnan johtaminen, organisoiminen ja kehittäminen. Hänen tulee saada jäsenet osallistumaan aktiivisesti toimintaan ja huolehtia uusien jäsenten rekrytoinnista. Hän antaa tehtäviä, tukee ja ohjaa niiden suorittamista sekä kannustaa henkilöstöä. Päällikön on hallittava henkilöstön motivoinnin perusteet. Hänellä pitää olla hyvät vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot: taito hallita henkilöstökonflikteja on yksi hyvän palokunnan päällikön ominaisuuksista. Yhteiskunnan muutokset aiheuttavat haasteita sopimuspalokuntatoimintaan. Nuorten muuttaminen kasvukeskuksiin, siviilityön sitovuus ja työssä käyminen oman kunnan ulkopuolella ovat aiheuttaneet sen, että sopimuspalokuntaan on vaikeampaa rekrytoida henkilöstöä. Tämä on johtanut sopimuspalokunnan henkilöstön ikääntymiseen.

Sopimuspalokunnan tuottamat palvelut ovat sen kaikkien jäsenten tuottamia palveluja. Palokunnan päällikön tulee varmistaa henkilöstöresurssien riittävyys siten, että palokuntasopimuksen mukaiset tehtävät tulevat hoidetuiksi. Päällikön on huolehdittava myös henkilöstön osaamisesta, koulutuksesta ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta. Hän vastaa osaltaan palokunnan toimintailmapiiiristä sekä jäsenten osallistumismotivaation tukemisesta.

Sopimuspalokunta tarvitsee riittävän määrän kalustoa sekä muuta varustusta. Kalusto ja varusteet ovat sopimuksen mukaisesti joko omaa tai pelastuslaitoksen sopimuspalokunnalle sijoittamaa kalustoa. Päällikkö neuvottelee pelastuslaitoksen kanssa sopimuspalokunnalle varatun kaluston sijoituksesta ja osallistuu palokunnan oman kaluston hankintaan. Sopimuspalokunnan yhtenä voimavarana on hyvä yhteistoiminta päällikön ja yhdistyksen hallituksen välillä. Palokunnan toiminta ja talous ovat aina yhteen sovitettava.

Palokunnan päällikkö toimii usein oman palokuntansa osalta pelastustoiminnan johtajana. Päällikön tulee osata sopimuspalokunnan johtaminen osana suurempaa johtamismuodostelmaa esim. suuronnettomuuksissa ja häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Päällikön tulee tuntee pelastustoimen

valtakunnalliset onnettomuustiedottamisen edellyttämät tiedot ja taidot sekä oman alueellisen pelastuslaitoksen ohjeistukset tiedottamisesta.

Sen lisäksi hän toimii usein yhdistyksensä "toiminnanjohtajana", ja jotta työtaakka ei kasvaisi kohtuuttomaksi, on delegointi keskeinen tapa jakaa tehtäviä ja varmistaa toiminnan valmius sekä jatkuvuus. Tämä edellyttää esim. varapäällikön ja ryhmänjohtajien kouluttamista vastaaviin johtamisvalmiuksiin.

Palokunnan päällikkö on myös palokunnan keulakuva suhteessa pelastuslaitokseen ja julkisuuteen. Yhteistyön ja julkisuuskuvan merkitys on erittäin suuri palokunnan toiminnan turvaamisessa ja positiivisen yhteisökuvan rakentamisessa.

8.3 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin tavoitteet

8.3.1 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin arvoperusta

Sopimuspalokunnat tarvitsevat henkilöstöä, joilla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisten työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen.

Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta sekä johtaa vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamista.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

8.3.2 Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu

Sopimushenkilöstön kurssit on kuvattu osaamisperusteisen tavoitteenasettelun mukaisesti. Osaamistavoitteet (learning outcomes) kuvaavat, mitä kurssilaisen odotetaan osaavan kurssikokonaisuuden suoritettuaan. Pyrkimyksenä on kuvata, mitä kurssilainen tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena.

Osaamistavoitteiden pohjalla ovat sopimushenkilöstön toiminnassa onnistumisen kannalta keskeiset osaamistarpeet. Kurssin osaamistavoitteet on laadittu minimitasolle. Osaamistavoitteiden laatimisella ja arvioinnilla huolehditaan siitä, että jokainen kurssilainen saavuttaa vähintään ne tiedot, taidot ja asenteet, jotka ovat pohjana tehtävässä onnistumiselle ja jatkuvalle uuden tiedon rakentumiselle.

Osaamistavoitteet on kirjoitettu siten, että ne sisältävät seuraavat asiat: verbin, joka kertoo, mitä kurssilaisen odotetaan pystyvän tekemään kurssin lopussa; sanan tai sanoja, jotka ilmaisevat, minkä asian kanssa kurssilainen on tekemisissä; sanan tai sanoja, joita käytetään osoituksena siitä, että oppimista on saavutettu. Osaamisen tasoja on kuvattu Bloomin taksonomiaa mukaillen seuraavasti:

1. Muistamisen taso
Muistaminen voidaan määritellä kyvyksi pitää mielessä tai palauttaa mieleen asioita ilman, että niitä välttämättä ymmärretään. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään muistamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: määritellä, tunnistaa, listata, kuvata, jäljitellä, muistaa.
2. Ymmärtämisen taso
Ymmärtäminen voidaan määritellä kyvyksi tulkita opittua informaatiota. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään ymmärtämisen tasolla mm. seuraavia verbejä: selittää, erottaa, raportoida, avustaa, arvioida.
3. Soveltamisen taso
Soveltaminen voidaan määritellä kyvyksi käyttää opittua materiaalia uusissa tilanteissa tai kyvyksi käyttää ideoita ja käsitteitä ongelmanratkaisussa. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään soveltamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: käyttää, valita, toimia, soveltaa, suorittaa, toteuttaa, ehdottaa, tehdä.
4. Analysoimisen taso
Analysoiminen voidaan määritellä kyvyksi hajottaa informaatio komponenteiksi, ja etsiä niiden välisiä suhteita ja ideoita (organisatorisen rakenteen ymmärtämistä). Tässä opetussuunnitelmassa käytetään analysoimisen tasolla mm. verbiä analysoida.
5. Arvioimisen taso
Arvioiminen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ajatusten ja ratkaisujen arvoa; arvostella, tehdä johtopäätös, perustella.
6. Luomisen taso

Luominen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ja arvottaa materiaalia tiettyä tarkoitusta varten sekä kyvyksi saada aikaan jotain uutta; rakentaa, laajentaa, kehittää.

8.3.3 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin osaamistavoitteet

Sopimuspalokunnan päällikkökurssin suorittanut osaa

Muistamisen taso

- kertoa pelastustoimen lainsäädännön ja pelastustoimen hallinnollisen järjestelmän
- kertoa oman alueensa pelastuslaitoksen kanssa laaditun sopimuksen ja pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen sekä muut pelastuslaitoksen toiminnan kannalta keskeiset asiakirjat

Ymmärtämisen taso

- selittää ja perustella sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmäkokonaisuuden sekä vaikutuksen pelastustoimintaan
- selittää palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet
- perustella riskienhallinnan ja turvallisuusjohtamisen tärkeyden pelastustoimen tehtävissä ja harjoituksissa
- selittää työturvallisuuslainsäädännön vaatimukset
- selittää pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän ja pelastustoimintaa tilapäisesti johtavan henkilön pelastuslain mukaiset toimivaltuudet
- käyttää henkilöstöjohtamista palokunnan jäsenten motivaatiota vahvistavana keinona
- selittää johtajan merkityksen henkilöturvallisuuden johtamisessa
- selittää positiivisen julkisuuskuvan merkityksen palokunnalle ja pelastusalalle
- selittää sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyön merkityksen palokunnan toimintaedellytysten varmistamisessa

Soveltamisen taso

- johtaa palokuntaansa siten, että palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet täyttyvät
- suunnitella palokunnan toimintaa ja kouluttaa sisäisessä koulutuksessa rakenteellista paloturvallisuutta, paloteknisiä laitteita ja palontutkintaa
- suunnitella ja johtaa sopimuspalokuntansa toteuttamaa turvallisuusviestintää pelastuslaitoksen kanssa sovitulla tavalla
- rekrytoida, ylläpitää ja kehittää henkilöstön toimintakykyä
- soveltaa työturvallisuuslainsäädäntöä käytäntöön

- omalta osaltaan ylläpitää palokunnan ja pelastusalan positiivista julkisuuskuvaa

Analysoimisen taso

- arvioida ja kehittää palokuntansa toimintaa.

8.4 Opiskelumenetelmät sopimushenkilöstön päällikkökoulutuksessa

Oppiminen on ytimeltään yksilöllistä, tiedollisten käsitysten ja taidollisen valmiuden jatkuvaa rakentamista ja rakentumista sekä asioille annettavaa jatkuvasti kehittyvää merkityksenantoa. Jokainen kurssilainen rakentaa ammatillisia käsityksiään elämänsähistoriansa, työkokemuksensa, organisaatioperinteen sekä tulevaisuuden odotustensa mukaan. Koulutuksen yhtenä tavoitteena on motivoituminen jatkuvaan itsensä kehittämiseen.

Opiskelua sidotaan tavoitteellisesti ja määrätietoisesti opiskelijoiden työkokemukseen, nykyisiin tehtäviin ja työorganisaatioihin sekä pelastustoimen lähitulevaisuuden kehittämishaasteisiin. Opiskelu tähtää osaamistavoitteiden saavuttamiseen ja elinikäisen oppimisen periaatteiden omaksumiseen. kurssilainen on oppimisprosessissa vastuullinen toimija.

8.5 Sopimushenkilöstön päällikkökurssi

8.5.1 Sopimushenkilöstön päällikkökurssin opetussuunnitelman toteuttaminen

Sopimuspalokunnan päällikkökurssin opetussuunnitelma voidaan toteuttaa eri tavoin. Alla on esimerkkejä vaihtoehtoisista malleista koulutuksen pedagogiseen toteutukseen.

Vaihtoehto I:	Itsenäinen opiskelu: orientaatiotehtävät Lähiopetusjakso maakunnassa (pe-su)	Itsenäinen opiskelu: oppimistehtävät, verkko-opinnot Lähiopetusjakso maakunnassa (la-su)	Itsenäinen opiskelu: oppimistehtävät, verkko-opinnot	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (ma-pe)
Vaihtoehto II:	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (ma-pe)	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (ma-ke)	Itsenäinen opiskelu: oppimistehtävät	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (pe-su)

Vaihtoehto III:	Lähiopetusjakso maakunnassa (pe-su)	Itsenäinen opiskelu	Lähiopetusjakso maakunnassa (pe-su) sekä sen jälkeinen itsenäinen opiskelu	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (pe-su)
-----------------	---	------------------------	--	---

Kuva 1. Esimerkkejä vaihtoehtoisista koulutuksen toteutusmalleista.

8.5.2 Sopimushenkilöstön päällikkökurssin koulutusosiot

Tuntimäärä sisältää teoriaopetuksen, itsenäisen opiskelun ja oppimistehtävät.

Pelastustoimen lainsäädäntö ja hallinnollinen järjestelmä 12 t

Palokuntasopimus ja sen velvoitteet sekä sivutoimisen henkilöstön asema pelastuslaitoksen työntekijänä 12 t

Riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen, toiminnan suunnittelu sopimuspalokuntatoiminnassa 24 t

Henkilöstöjohtaminen, oman johtajuuden kehittäminen 24 t

Pelastustoiminnan johtaminen ja viranomaisyhteistyö sekä tiedottaminen 16 t

Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja johtaminen sekä päällystön etiketti ja käyttäytyminen 8 t

Alueellisen pelastuslaitoksen toiminta, keskeiset asiakirjat sekä valtakunnallisten ja alueellisten pelastusalan järjestöjen toiminta 4 t

Yhteiskunnallisen varautumisen perusteet ja pelastuslaitoksen rooli sekä velvoitteet varautumisen järjestämisessä 8 t

Tarkemmat koulutusosiokuvaukset:

8.6 Pelastustoimen lainsäädäntö ja hallinnollinen järjestelmä (12 t)

8.6.1 Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan kurssilainen osaa

- luetella pelastustoimen lainsäädännön keskeiset säännökset

- selittää viranhaltijan ja työntekijän vastuut ja velvollisuudet
- selittää pelastustoimen alueen organisaation
- vapaaehtois pohjalla toimivan henkilöstön hallinnon erityispiirteet.

8.6.2 Sisältö

pelastustoimen lainsäädäntö
pelastustoimen hallinnollinen järjestelmä
sopimuspalokunnan säädöspohjainen asema

8.6.3 Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät

8.6.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Pelastuslaki (379/2011)
Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011)
Vastuuopettajan jakama muu aineisto

8.7 Palokuntasopimus ja sen velvoitteet sekä sivutoimisen henkilöstön asema pelastuslaitoksen työntekijänä (12 t)

8.7.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suoritettuaan kurssilainen osaa

- selittää sopimuspalokunnan aseman pelastustoimen järjestelmässä sekä palokuntasopimuksen tuomat vastuut ja velvoitteet sopimuspalokunnalle
- kertoa tyypillisen aluesopimuksen ja eri palokuntasopimusmuotojen rakenteen sekä sisällön
- toimia neuvottelijana palokuntasopimusta laadittaessa
- palokuntasopimuskäytännön ja yhteistoiminnan periaatteet pelastusviranomaisen kanssa.

8.7.2 Sisältö

Sopimuspalokunnan asema säädösten pohjalta
Sopimuspalokuntien Liiton mallisopimusohjat
Palokuntasopimuksen velvoittavuus
Sopimuskäytännöt ja palokuntasopimuksen kautta toteutettava yhteistyö
pelastusviranomaisten kanssa
Työterveyshuolto ja työturvallisuuslainsäädäntö

8.7.3 Oppimismenetelmät

lähiopetus ja oppimistehtävät

8.7.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Pelastuslaki (379/2011) ja asetus pelastustoimesta (407/2011)
Työturvallisuuslaki (738/2002)
Yhdistyslaki (503/1989)
Työterveyshuolto sopimuspalokunnissa SM julkaisu 2013
Sopimuspalokuntien Liiton mallisopimukset
luentomonisteet
oman palokunnan palokuntasopimus ja oman alueen aluesopimus

8.8 Riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen, toiminnansuunnittelu sopimuspalokuntatoiminnassa (24 t)

8.8.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suoritettuaan kurssilainen osaa

- tehdä palokuntatoiminnan vuosisuunnitelman
- selittää ennakosuunnittelun tärkeyden palokunnan toiminnan varmistamisessa ja kehittämisessä

- toimia riskienhallinnan ja työturvallisuuden periaatteiden mukaan.

8.8.2 Sisällöt

Vuosisuunnittelun perusteet

Pelastustoimintaan liittyvä suunnittelu; koulutussuunnittelu ja muu henkilöstön pelastusosaamisen kehittäminen

Palokunnan osallistuminen onnettomuuksien ehkäisyyn ja varautumisen toimintoihin

Hälytys-, nuoriso-, nais- ja tukiosastojen toiminnan suunnittelu

Viranomaisyhteistyö

Palokunnan toiminnan turvaaminen

Jäsenrekrytointi, positiivisen julkisuuden rakentaminen

Vaarojen ja haittojen arviointi omassa palokunnassaan

8.8.3 Oppimismenetelmät

ennakkotehtävä, lähiopetus, oppimistehtävät verkkotuettuna oppimisena (Moodle), työryhmätyöskentely verkossa ja kontaktiopetuksessa

8.8.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Palokuntayhdistys toimii. SSPL:n julkaisu 2012

Palokuntatapahtuman järjestämisopas. SPEK 2009

Nuoriso-osaston turvallisuusohje. SPEK 2013

Sopimuspalokunta strategia 2020. SSPL:n julkaisu 2012

Hyvinvoiva sopimuspalokunta. SSPL:n julkaisu 2012

Riskien arviointi pelastuslaitoksissa. Työterveyshuollon ohje

8.9 Henkilöstöjohtaminen, oman johtajuuden kehittäminen (24 t)

8.9.1 Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan kurssilainen osaa

- johtaa henkilöstöä kehittävässä ja myönteisessä ilmapiirissä
- itsensä johtamisen periaatteet ja osaa toimia hyvässä vuorovaikutuksessa johtajana
- selittää henkilöstöriskien merkityksen ja mahdolliset vaikutukset
- henkilöstön johtamisen, motivoinnin ja sitouttamisen sopimuspälokuntatoimintaan.

8.9.2 Sisältö

Henkilöstöriskit

Oman johtajuuden kehittäminen

Vuorovaikutusjohtaminen

Organisaatioviestinnän eri osa-alueet

Työilmapiiri ja työyhteisön hyvinvointi

8.9.3 Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät verkkotuettuna oppimisena (Moodle), työryhmätyöskentely verkossa ja kontaktiopetuksessa

8.9.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Moodle-oppimisympäristö

8.10 Pelastustoiminnan johtaminen ja viranomaisyhteistyö sekä tiedottaminen (16 t)

8.10.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suoritettuaan kurssilainen osaa

- soveltaa pelastustoiminnan johtamisen teoreettisia perusteita
- soveltaa pelastustoimen viestiliikennettä osana johtamisjärjestelmää
- pelastusjoukkueen johtamisen perusteet
- soveltaa pelastusjoukkueen suorituskkyä eri onnettomuustilanteiden pelastustehtävissä

- selittää eri yhteistoimintaviranomaisten tehtävät ja niiden yhteistoiminnan onnettomuustilanteissa
- kertoa viestinnän sekä tiedottamisen merkityksen osana pelastustoiminnan johtamista
- käyttää Virve-järjestelmää johtamisessa.

8.10.2 Sisältö

Pelastustoiminnan johtamisen teoreettinen viitekehys ja johtamisprosessi

Pelastustoiminnan organisaatiot ja organisaatiojohtaminen

Taktiikka pelastustoiminnassa

Pelastusryhmän ja -joukkueen johtaminen eri onnettomuustyypeissä

Viranomaisyhteistyö

Tiedottaminen pelastustoiminnassa

8.10.3 Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät, harjoitukset

8.10.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje SM julkaisu 21/2012

Pelastustoimen Virve-viestiohje SM julkaisu 24/2011

Laki vaaratiedotteesta (466/2012)

Nieminen, J. Rakennuspalojen yleispätevät ilmiöt. Pelastusopiston julkaisu 1/2008.

vastuuopettajan jakama muu aineisto

8.11 Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja johtaminen sekä päällystön etiketti ja käyttäytyminen (8t)

8.11.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suoritettuaan kurssilainen osaa

- kertoa positiivisen julkikuvan tärkeyden palokunnan toiminnassa ja pitää turvallisuusviestintää tärkeänä
- ohjata palokuntaansa pelastustoimen eettisten arvojen pohjalta ja pitää suhdetoimintaa sidosryhmiin tärkeänä
- edustaa esimerkillisesti palokuntaansa edustustilaisuuksissa ja kehittää esiintymistaitojaan.

8.11.2 Sisältö

Eettiset arvot julkikuvarakentajana

Media, tiedottaminen ja turvallisuusviestintä

PR- ja suhdetoiminta

Neuvottelutaito, esiintymisvalmiudet

8.11.3 Oppimismenetelmät

etätehtävä; palokunnan esiintyminen ja edustaminen julkisesti

lähiopetukseen osallistuminen

8.11.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Parviainen, Mervi 2015. Pidetään kiinni etiketistä. SPPL

Pelastustoimen eettiset arvot, SPPL

Turvallisuusviestinnän oppaat. SPPL

Palokuntien merkit, SPEK 2013

Palokuntalaisen pukuohje, SPEK 2013

24/365 Palokuntalaisuus Suomessa, Teija Mankinen /SPEK 2013

oman pelastuslaitoksen ohje turvallisuusviestinnästä

luentoaineisto

8.12 Alueellisen pelastuslaitoksen toiminta, keskeiset asiakirjat sekä valtakunnallisten ja alueellisten pelastusalan järjestöjen toiminta (4 t)

8.12.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suoritettuaan kurssilainen osaa

- selittää oman palokuntasopimuksen perusteet ja tuntee oman pelastuslaitoksen toiminnan
- selittää sopimuspalokunnan toiminnan osana pelastuslaitoksen toimintaa ja osana valtakunnallista pelastustoimea
- selittää pelastusalan järjestöjen toimintaa
- kertoa sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmäkokonaisuuden.

8.12.2 Sisältö

Oman alueen pelastuslaitoksen toiminta ja yhteistyön kehittäminen

Valtakunnallisten pelastusalan järjestöjen toiminnan tunteminen

8.12.3 Oppimismenetelmät

luennot ja julkaisujen hyödyntäminen oppimistehtävissä

8.12.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Palokuntasopimukset Suomessa - loppuraportti SSPL 2010

Sopimuspalokuntien lähtövarmuus. SSPL julkaisu 2013

Palokuntayhdistys toimii. SSPL julkaisu 2012

oman pelastuslaitoksen palvelutasopäätös

8.13 Yhteiskunnallisen varautumisen perusteet ja pelastuslaitoksen rooli sekä velvoitteet varautumisen järjestämisessä (8 t)

8.13.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suoritettuaan kurssilainen osaa

- selittää pelastustoimen ja sopimuspalokunnan roolin yhteiskunnallisen varautumisen osana
- selittää sopimuspalokunnan toiminnan roolin yhteiskunnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

8.13.2 Sisältö

Yhteiskunnallisen varautumisjärjestelmän tunteminen

8.13.3 Oppimismenetelmät

luennot ja julkaisujen hyödyntäminen oppimistehtävässä

8.13.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Valmiuslaki 1552/2011

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia Valtioneuvoton periaatepäättös 2017

Oppitunneilla ja Moodle oppimisympäristössä jaetut materiaalit

8.14 Opintoja koskevia ohjeita

8.14.1 Suoritustavat

Opintojen suoritustavat kerrotaan opetussuunnitelmassa ja ne tarkentuvat kurssin toteutussuunnitelmassa. Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi- ja monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoitusten suunnittelua, harjoitusalueilla tapahtuviin harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa tai näyttökokeeseen tai tenttiin valmistautumista.

Opiskelija (kurssilainen) voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Opiskelija (kurssilainen) voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä kurssin vastuuolettajan kanssa.

Opintosuoritus voidaan hylätä, mikäli opiskelija (kurssilainen) on sitä suorittaessaan syylistynyt vilppiin. Opiskelijaa (kurssilaista), joka on Pelastusopiston piirissä harjoittanut opinnoissaan vilppiä, voidaan rangaista. Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 30 ja 31 §:ssä säädetään rangaistuksesta ja menettelystä kurinpitoasiassa. Oikaisumenettelystä säädetään Pelastusopistosta annetun lain 37 ja 38 §:ssä.

8.14.2 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin arviointi ja rekisteröinti

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan opiskelijan (kurssilaisen) opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan opiskelijaa (kurssilaista) opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voi osallistua kouluttajien lisäksi esim. opiskelija (kurssilainen) itse. Opiskelijan (kurssilaisen) suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Arvioinnissa korostetaan myös ns. jatkuvan näytön huomioon ottamista. Siten esimerkiksi opiskelijan (kurssilaisen) huolellisuus, aktiivisuus, poissaolot, tehtävien suorittaminen ja vastaavat tekijät voivat vaikuttaa arviointiin. Jatkuvan näytön arviointi on yleensä varsin subjektiivista, joten sen käyttöä arviointiperusteena on käytettävä harkiten silloin, kun tavoitteiden saavuttamista voidaan luotettavasti arvioida tavanomaisin keinoin.

Kurssin sisältö, osaamistavoitteet, arviointiperusteet ja -asteikko päätetään opetussuunnitelmassa ja esitellään opintojakson alussa.

Sopimuspalokunnan päällikkökurssin lopussa järjestetään osaamiskartoitus, jossa arvioidaan kurssin tavoitteiden saavuttamista ja opetuksen ydinsisältöjen hallintaa. Hyväksyttyyn suoritukseen edellytetään 50% oikeaa suoritusta. Oppilaalla on oikeus uusia osaamiskartoitus yhden kerran kurssin aikana. Mikäli oppilas ei sittenkään onnistu saamaan osaamiskartoituksesta hyväksyttyä suoritusta, tulee hänen opiskella kurssiaineistoa uudelleen ja hän voi suorittaa kartoituksen aikaisintaan kolmen (3) kuukauden kuluttua ensimmäisestä osaamiskartoituksesta. Hyväksytyistä suorituksista käytetään numeraalista asteikkoa 1–5 seuraavasti:

5 = kiitettävä

4 = erittäin hyvä

3 = hyvä

2 = tyydyttävä

1 = tyydyttävä

Opiskelijalle (kurssilaiselle) varataan tilaisuus tutustua arvioituun kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintosuoritukseen. Suoritukset säilytetään kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta. Kurssilaisilta pyydetään kurssin lopussa kirjallinen palaute kurssista. Saatua palautetta käytetään kurssin kehittämiseen

Kurssin hyväksytysti suorittaneille annetaan todistus, jossa mainitaan kurssin laajuus opintopisteinä, opintojaksot ja niiden laajuus tuntimäärän mukaan sekä sanallinen yleisarvosana kurssista.

8.14.3 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija (kurssilainen) voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelija (kurssilainen) on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija (kurssilainen) voi hakea oikaisua

Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

9 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi (6op) Opetussuunnitelma

9.1 Yleistä

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolilla Suomea. Teollisuuspalopäällikön toimenkuva on muuttunut Suomessa viimeisten vuosien aikana palopäälliköstä yrityksen tai laitoksen kokonaisturvallisuudesta vastaavaksi henkilöksi sekä turvallisuuden kehittäjäksi. Teollisuuspalopäällikön kurssia on kehitetty muuttuvien vaatimusten mukaisesti. Seuraavat vuodet muuttavat myös kurssin vaatimuksia, koska pelastustoimen koulutusjärjestelmä ja pelastustoimen uudistus sekä pelastuslain muutos asettavat kurssille uusia vaatimuksia.

9.2 Pääsykriteerit sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssille

Opiskelijoiksi valitaan ensisijaisesti oman toimensa ohella teollisuus- tai liikelaitoksen turvallisuusorganisaatioon kuuluvia henkilöitä. Opiskelijavalinnat (kurssilaisten valinnat) kurssille tapahtuvat Pelastusopiston tekemän tarveharkinnan perusteella ottamalla huomioon hakijan asema yrityksen turvallisuusorganisaatiossa sekä mahdolliset työnantajan, pelastusviranomaisen ja vakuutusyhtiön antamat suositukset. Saman yrityksen samasta toimipisteestä hakeneista hakijoista pyydetään tarvittaessa yrityksen esittämä ensisijaisuusjärjestys.

9.3 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssilla voidaan hyväksilukea aiemmin suoritettuja opintoja sekä kokemusta. Hyväksilukeminen voi koskea kurssia kokonaisuudessaan tai sen osia. Hyväksiluettavuutta arvioitaessa lähtökohtana on kurssin osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon myös aikaisempien opintojen laajuus, sisältö sekä ajankohta, jolloin opinnot on suoritettu.

Hyväksilukemismenettely käynnistyy vain opiskelijan (kurssilaisen) aloitteesta. Formaalin oppimisen osalta opiskelijalla (kurssilaisella) on velvollisuus osoittaa osaamisensa ja hänen on esitettävä todistusjäljennökset niistä opinnoista, joihin hän vetoaa. Hyväksilukemista haetaan Pelastusopiston kouluttajakoulutuksesta vastaavalta. Hyväksilukemispäätöksen asiassa tekee koulutusjohtaja sopimushenkilöstön kouluttajakoulutuksesta vastaavan esityksestä. Pääsääntöisesti kymmentä vuotta vanhempia opintoja ei hyväksilueta.

Non- ja informaalin oppimisen osalta opiskelijan (kurssilaisen) on mahdollista käynnistää AHOT-prosessi kirjallisella hakemuksella, josta selviää mitä osaamista hänellä on sekä miten ja mistä se on hankittu. Tiedot on tarvittaessa pystyttävä osoittamaan luotettaviksi dokumentein. Kirjallisen hakemuksen pohjalta opiskelijalle (kurssilaiselle) voidaan myöntää oikeus näyttää osaamisensa näytöllä.

9.4 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön työnkuva

Teollisuus- ja laitospäällikkö on yrityksen tai laitoksen tehtävään nimeämä henkilö, joka vastaa laitoksen palosuojelu- ja turvallisuusorganisaation toiminnan tehokkuuden ja laadukkuuden lisäksi myös laitoksen ennakoinnin toiminnan ja varautumisen järjestelyistä. Tehtävä voi olla kokopäiväinen tai oman toimen ohella. Päällikön tehtävässä tarvitaan hallinnollista ja johtamistaidollista osaamista, monipuolisia suunnitteluvalmiuksia, onnettomuuksien ehkäisyn, pelastustoiminnan ja väestönsuojelun edellyttämää osaamista sekä yrityksen positiivisen julkisuuskuvan rakentamiseen liittyvää osaamista.

Tehtäväkuva on teollisuus- ja laitospäällikön tehtävä ja se vaihtelee yrityksen tai laitoksen luonteen mukaan. Teollisuus- ja laitospäällikön ensisijaisena tehtävänä on huolehtia tehtaan tai laitoksen ennaltaehkäisevän toiminnan suunnittelusta ja organisoinnista sekä tietysti onnettomuustilanteiden ja vahinkojen torjuntatoimenpiteiden operatiivisista järjestelyistä. Näiden laajuus ja luonne vaihtelevat toimialoittain. Edellä mainittujen ohella tarvitaan ohjausta ja valvontaa siitä, että asiat tehdään sovitulla tavalla.

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön merkittävä tehtävä on kuitenkin yrityksen koko henkilökunnan koulutustasosta huolehtiminen ja ennakointien käytäntöjen sulauttaminen osaksi jokapäiväistä toimintaa. Hänen tulee saada yrityksen henkilöstö ja mahdolliset palokunnan jäsenet osallistumaan täysipainoisesti toimintaan. Hän delegoi tehtäviä, tukee ja ohjaa niiden suorittamista sekä kannustaa henkilöstöä. Päällikön on hallittava henkilöstön motivoinnin perusteet. Hänellä pitää olla hyvät vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot.

Laitoksen turvallisuus- ja palosuojeluorganisaation palvelut ovat aina jäsenten tuottamia palveluja. Palokunnan päällikön tulee varmistaa henkilöstöresurssien riittävyys siten, että yrityksen asettamat turvallisuustavoitteet tulevat hoidettua. On huolehdittava myös henkilöstön osaamisesta, koulutuksesta ja jatkuvuuden turvaamisesta. Päällikkö vastaa palosuojeluorganisaation toimintailmapiiristä sekä jäsenten osallistumismotivaation tukemisesta.

Laitoksen palosuojeluorganisaatio tarvitsee yrityksen luonne huomioon ottaen riittävän määrän kalustoa sekä muuta varustusta. Päällikön tehtävänä on pitää yrityksen johto ajan tasalla palo- ja pelastusasioiden tasosta sekä neuvotella yrityksen johdon kanssa näissä tarvittavien resurssien hankinnasta. Päällikkö vastaa myös palokunnan budjetoinnista ja taloudesta.

Teollisuus- ja laitospäällikön tehtävänä on hoitaa yrityksessä yhteyksiä eri viranomaistahoihin ja sidosryhmiin, kuten pelastuslaitokseen, poliisiin, yms.

Palopäällikkö on tehtaan/laitoksen palosuojeluorganisaation ylin johtaja. Johtamisen delegointi on keskeinen tapa jakaa taakkaa sekä varmistaa valmiutta ja jatkuvuutta. Tämä edellyttää esim. varapäällikön ja ryhmänjohtajien kouluttamista vastaaviin johtamisvalmiuksiin.

9.5 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin tavoitteet

9.5.1 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön opintojen arvoperusta

Teollisuus- ja laitospalokunnat tarvitsevat henkilöstöä, joilla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisen työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen.

Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppejä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta sekä johtaa vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamista.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

9.5.2 Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu

Sopimushenkilöstön kurssit on kuvattu osaamisperusteisen tavoitteenasettelun mukaisesti. Osaamistavoitteet (learning outcomes) kuvaavat, mitä opiskelijan (kurssilaisen) odotetaan osaavan kurssikokonaisuuden suoritettuaan. Pyrkimyksenä on kuvata, mitä opiskelija (kurssilainen) tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena.

Osaamistavoitteiden pohjalla ovat sopimushenkilöstön toiminnassa onnistumisen kannalta keskeiset osaamistarpeet. Kurssin osaamistavoitteet on laadittu minimitasolle. Osaamistavoitteiden laatimisella ja arvioinnilla huolehditaan siitä, että jokainen opiskelija (kurssilainen) saavuttaa vähintään ne tiedot,

taidot ja asenteet, jotka ovat pohjana tehtävässä onnistumiselle ja jatkuvalla uuden tiedon rakentumiselle.

Osaamistavoitteet ovat kirjoitettu siten, että ne sisältävät seuraavat asiat: verbin, joka kertoo, mitä opiskelijan (kurssilaisen) odotetaan pystyvän tekemään kurssin lopussa; sanan tai sanoja, jotka ilmaisevat, minkä asian kanssa opiskelija (kurssilainen) on tekemisissä; sanan tai sanoja, joita käytetään osoituksena siitä, että oppimista on saavutettu. Osaamisen tasoja on kuvattu Bloomin taksonomiaa mukaillen seuraavasti:

1. Muistamisen taso

Muistaminen voidaan määritellä kyvyksi pitää mielessä tai palauttaa mieleen asioita ilman, että niitä välttämättä ymmärretään. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään muistamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: määritellä, tunnistaa, listata, kuvata, jäljitellä, muistaa.

2. Ymmärtämisen taso

Ymmärtäminen voidaan määritellä kyvyksi tulkita opittua informaatiota. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään ymmärtämisen tasolla mm. seuraavia verbejä: selittää, erottaa, raportoida, avustaa, arvioida.

3. Soveltamisen taso

Soveltaminen voidaan määritellä kyvyksi käyttää opittua materiaalia uusissa tilanteissa tai kyvyksi käyttää ideoita ja käsitteitä ongelmanratkaisussa. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään soveltamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: käyttää, valita, toimia, soveltaa, suorittaa, toteuttaa, ehdottaa, tehdä.

4. Analysoimisen taso

Analysoiminen voidaan määritellä kyvyksi hajottaa informaatio komponenteiksi, ja etsiä niiden välisiä suhteita ja ideoita (organisatorisen rakenteen ymmärtämistä). Tässä opetussuunnitelmassa käytetään analysoimisen tasolla mm. verbiä analysoida.

5. Arvioimisen taso

Arvioiminen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ajatusten ja ratkaisujen arvoa; arvostella, tehdä johtopäätös, perustella.

6. Luomisen taso

Luominen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ja arvottaa materiaalia tiettyä tarkoitusta varten sekä kyvyksi saada aikaan jotain uutta; rakentaa, laajentaa, kehittää.

9.5.3 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin osaamistavoitteet

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin suorittanut osaa

Muistamisen taso

- kertoa pelastustoimen lainsäädännön ja pelastustoimen hallinnollisen järjestelmän
- kertoa teollisuus- tai laitospalokunnan tehtävät pelastustoimessa

Ymmärtämisen taso

- selittää ja perustella sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmäkokonaisuuden sekä vaikutuksen pelastustoimintaan
- suunnitella palokunnan toimintaa
- selittää palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet
- ymmärtää riskienhallinnan ja turvallisuusjohtamisen tärkeyden pelastustoimen tehtävissä ja harjoituksissa
- selittää työturvallisuuslainsäädännön vaatimukset
- selittää pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän ja pelastustoimintaa tilapäisesti johtavan henkilön pelastuslain mukaiset toimivaltuudet
- käyttää henkilöstöjohtamista palokunnan jäsenten motivaatiota vahvistavana keinona
- rekrytoida
- selittää johtajan merkityksen henkilöturvallisuuden johtamisessa
- ylläpitää ja kehittää henkilöstön toimintakykyä
- selittää positiivisen julkisuuskuvan merkityksen palokunnalle ja pelastusalalle
- selittää sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyön merkityksen palokunnan toimintaedellytysten varmistamisessa
- kouluttaa sisäisessä koulutuksessa rakenteellista paloturvallisuutta, paloteknisiä laitteita ja palontutkintaa

Soveltamisen taso

- johtaa teollisuus- tai laitospalokuntaansa siten, että palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet täyttyvät
- suunnitella ja johtaa teollisuus- tai laitospalokuntansa toteuttamaa turvallisuusviestintää
- soveltaa työturvallisuuslainsäädäntöä käytäntöön
- omalta osaltaan ylläpitää palokunnan ja pelastusalan positiivista julkisuuskuvaa

Analysoimisen taso

- arvioida ja kehittää teollisuus- tai laitospalokuntansa toimintaa.

9.6 Opiskelumenetelmät sivutoimisen teollisuuspalopäällikön koulutuksessa

Oppiminen on ytimeltään yksilöllistä, tiedollisten käsitysten ja taidollisen valmiuden jatkuvaa rakentamista ja rakentumista sekä asioille annettavaa jatkuvasti kehittyvää merkityksenantoa. Jokainen opiskelija (kurssilainen) rakentaa ammatillisia käsityksiään elämänsä historian, työkokemuksensa, organisaatioperinteen sekä tulevaisuuden odotustensa mukaan. Koulutuksen yhtenä tavoitteena on motivoituminen jatkuvaan itsensä kehittämiseen.

Opiskelua sidotaan tavoitteellisesti ja määrätietoisesti opiskelijoiden työkokemukseen, nykyisiin tehtäviin ja työorganisaatioihin sekä pelastustoimen lähitulevaisuuden kehittämishaasteisiin. Opiskelu tähtää osaamistavoitteiden saavuttamiseen ja elinikäisen oppimisen periaatteiden omaksumiseen. Opiskelija (kurssilainen) on oppimisprosessissa vastuullinen toimija.

9.7 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi

9.7.1 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin opetussuunnitelman toteuttaminen

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi koostuu kahdesta kahden viikon pituisesta lähiopetusperiodista, niiden väliin sijoittuvista oppimistehtävistä sekä kurssikokeista. Kurssin laajuus on kuusi (6) op, jolloin se tarkoittaa keskimäärin 160 tunnin opiskelua. Kurssista annetaan todistus.

9.7.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin koulutusosiot

Onnettomuuksien ehkäisy	2,5 op
Pelastustoiminta	2,5 op
Johtaminen ja hallinto	1,0 op

Tarkemmat koulutusosiokuvaukset:

Onnettomuuksien ehkäisy (2,5 op)

9.7.3 Osaamistavoitteet

koulutusosion suoritettuaan opiskelija (kurssilainen) osaa

- luetella riskikäsitteet, riskienhallinnan teoreettisen taustan sekä yleisimmät riskienhallintamenetelmät teollisuudessa ja vakuutustoiminnassa
- tehdä yrityksen sisäisiä palotarkastuksia sekä osallistua yrityksen edustajana pelastusviranomaisten tekemiin tarkastuksiin
- rakenteellisen paloturvallisuuden tavoitteet ja menetelmät sekä pystyy hyödyntämään tietoja yrityksen rakennushankkeiden suunnittelutyössä
- perustella paloteknisten laitteistojen tärkeän merkityksen osana kiinteistöjen turvallisuustekniikkaa ja sitä kautta osana onnettomuuksien ennaltaehkäisyä
- järjestää pelastussuunnitelmien mukaista henkilökunnan koulutusta
- selittää yrityksille asetetut yleiset velvoitteet poikkeusoloihin varautumisesta.

9.7.4 Sisältö

Riskienhallinta

Rakenteellinen paloturvallisuus

Palotarkastus

Palotekniset laitteet

Turvallisuusneuvonta ja -koulutus

Varautuminen

9.7.5 Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät ja jaksokoe

9.7.6 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Moodle-oppimisympäristö

luentomateriaalit

9.8 Pelastustoiminta (2,5 op)

Osaamistavoitteet

Koulutussosion suoritettuaan opiskelija (kurssilainen) osaa

- selittää pääpiirteittäin tulipalon kehittymiseen ja vaarallisten aineiden leviämiseen liittyvät fysikaaliset lainalaisuudet
- kertoa pelastustoiminnassa käytettävät muodostelmat sekä niiden toimintamallit ja resurssit erilaisissa onnettomuustilanteissa
- järjestää asiantuntija-apua pelastustoiminnan johtajalle onnettomuustilanteessa
- toimia pelastustoiminnan johtajana onnettomuustilanteessa ennen pelastusviranomaisen saapumista
- huolehtia onnettomuustilanteen edellyttämistä jälkitoimenpiteistä.

9.8.1 Sisältö

Sammutus- ja pelastustekniikka

Palofysiikka

Vaaralliset aineet

Pelastustoiminnan johtaminen

Jälkivahingontorjunta

9.8.2 Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät ja jaksokoe

9.8.3 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Moodle-oppimisympäristö

9.9 Johtaminen ja hallinto (1 op)

9.9.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suoritettuaan opiskelija (kurssilainen) osaa

- kertoa sivutoimisen teollisuuspalopäällikön toimenkuvaan kuuluvat tehtävät
- kertoa pelastuslainsäädännön sisällön keskeisimmiltä osiltaan
- palokunnan toiminnan suunnittelun perusteet
- johtaa palokuntaa mm. palokuntasopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi.

9.9.2 Sisältö

Johtamistaito

Hallinto

Teollisuuspalopäällikön rooli ja tehtäväkuva

9.9.3 Oppimismenetelmät

lähiopetus, oppimistehtävät ja jaksokoe

9.9.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

Moodle-oppimisympäristö

9.10 Opintoja koskevia ohjeita

9.10.1 Suoritustavat

Opintojen suoritustavat kerrotaan opetussuunnitelmassa ja ne tarkoittavat kurssin toteutussuunnitelmassa. Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi- ja monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoitusten suunnittelua, harjoitusalueilla tapahtuviin harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa tai näytökokeeseen tai tenttiin valmistautumista.

Opiskelija (kurssilainen) voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Opiskelija (kurssilainen) voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä Pelastusopiston vastaavan kouluttajan koulutuksen vastuuhenkilön kanssa.

Opintosuoritus voidaan hylätä, mikäli opiskelija (kurssilainen) on sitä suorittaessaan syyllistynyt vilppiin. Opiskelijaa (kurssilaista), joka on Pelastusopiston piirissä harjoittanut opinnoissaan vilppiä, voidaan rangaista. Pelastusopistosta annetun lain (2006/607) 30 ja 31 §:ssä säädetään rangaistuksesta ja menettelystä kurinpitoasiassa. Oikaisumenettelystä säädetään Pelastusopistosta annetun lain 37 ja 38 §:ssä.

9.10.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin arviointi ja rekisteröinti

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan opiskelijan (kurssilaisen) opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan opiskelijaa (kurssilaista) opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. opiskelija (kurssilainen) itse. Opiskelijan (kurssilaisen) suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Arvioinnissa korostetaan myös ns. jatkuvan näytön huomioon ottamista. Siten esimerkiksi opiskelijan (kurssilaisen) huolellisuus, aktiivisuus, poissaolot, tehtävien suorittaminen ja vastaavat tekijät voivat vaikuttaa arviointiin. Jatkuvan näytön arviointi on yleensä varsin subjektiivista, joten sen käyttöä arviointiperusteena on käytettävä harkiten silloin, kun tavoitteiden saavuttamista voidaan luotettavasti arvioida tavanomaisin keinoin.

Kurssin sisältö, osaamistavoitteet, arviointiperusteet ja -asteikko päätetään opetussuunnitelmassa ja esitellään opintojakson alussa.

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin lopussa järjestetään osaamiskartoitus, jossa arvioidaan kurssin tavoitteiden saavuttamista ja opetuksen ydinsisältöjen hallintaa. Hyväksyttyyn suoritukseen edellytetään 50 % oikeaa suoritusta. Oppilaalla on oikeus uusia osaamiskartoitus yhden kerran kurssin aikana. Mikäli oppilas ei sittenkään onnistu saamaan osaamiskartoituksesta hyväksyttyä suoritusta, tulee hänen opiskella kurssiaineistoa uudelleen ja hän voi suorittaa kartoituksen aikaisintaan kolmen (3) kuukauden kuluttua ensimmäisestä osaamiskartoituksesta. Hyväksytyistä suorituksista käytetään numeraalista asteikkoa 1–5 seuraavasti:

5 = kiitettävä

4 = erittäin hyvä

3 = hyvä

2 = tyydyttävä

1 = tyydyttävä

Opiskelijalle (kurssilaiselle) varataan tilaisuus tutustua arvioituun kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintosuoritukseen. Suoritukset säilytetään kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta. Kurssilaisilta pyydetään kurssin lopussa kirjallinen palaute kurssista. Saatua palautetta käytetään kurssin kehittämiseen

Kurssin hyväksytysti suorittaneille annetaan todistus, jossa mainitaan kurssin laajuus opintopisteinä, opintojaksot ja niiden laajuus tuntimäärän mukaan sekä sanallinen yleisarvosana kurssista.

9.10.3 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija (kurssilainen) voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelija (kurssilainen) on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija (kurssilainen) voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

10 Lähteet

Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä. 2016. Sisäministeriö. Helsinki.

https://www.mediamaisteri.com/fi/digitaaliset-oppimisymparistot?gclid=EALalQobChMIqviLwJL17QIVm0iRBR05xAJEEAAYASAAEglj_PD_BwE

LIITTEET

LIITE 1 Ohjeistus kurssilaisen soveltuvuustestien arviointiin

Soveltuvuustestit pohjautuvat pelastajakurssin testeihin. Testauksesta laaditaan pöytäkirja.

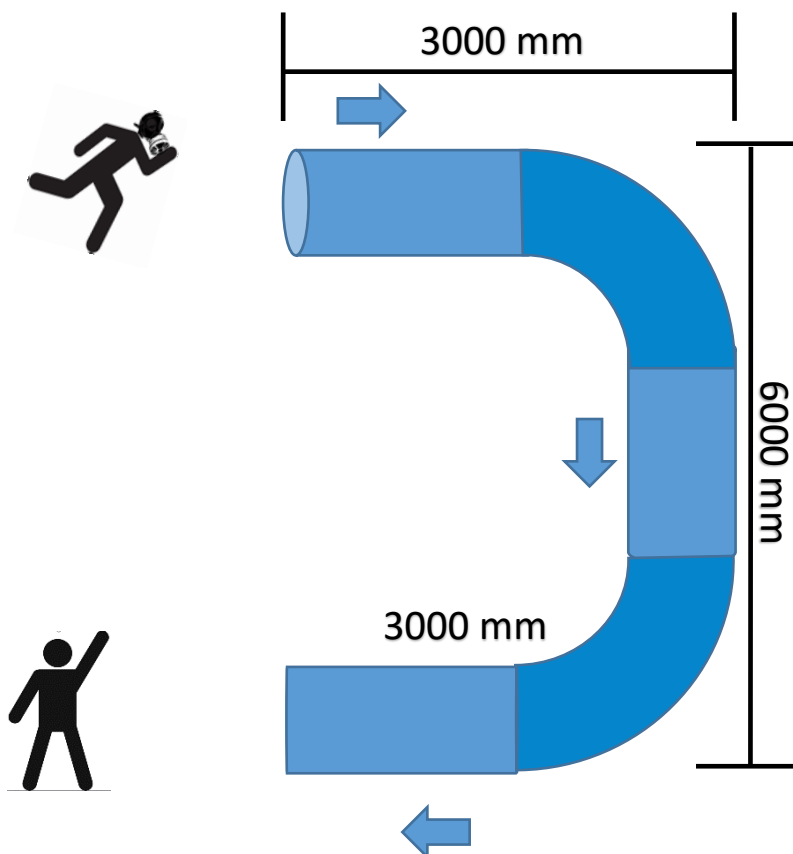
Testattavalle kerrotaan testin tarkoitus ja tehtävä.

Testattavan varustuksena on paloasu.

Kyky toimia ahtaassa ja pimeässä

Tehtävä: Putken läpi eteneminen suodatinsuojainkasvo-osalla hengitys suojaten.

1. Testattava pukee suodatinpanoksella varustetun kokokasvo-osan (kuva1) kasvoilleen.
2. Testattavalle annetaan aikaa noin minuutin verran totutella hengittämään hengityssuojaimella.
3. Testattava lähtee etenemään putkessa, kun testaaja antaa luvan.
4. Testattavan edetessä putkessa, testaajat aiheuttavat meteliä esim. kolistelemalla putkea ulkopuolelta.
5. Testin läpäistäkseen testattavan tulee kyetä ryömimään putken läpi kokokasvo-osa kasvoillaan ilman hättääntymistä tai ilman muita erityisiä tunnereaktioita.

Kuva 1 Esimerkki suodatinsuojaimella varustetusta kasvo-osasta

Kuvat: Pixabay ja Nikolai Savolainen

Huom! Piirros on viitteellinen.

Putken tulee olla vähintään 10 m.

Putken mitat: sisähalkaisija enintään 600 mm. Putken pituus eri osuuksilla on n. 3000 - 6000 mm ja putken kokonaispituus vähintään 10 m. putken päissä on kankaat, jotta putki saadaan pimeäksi.

Kyky toimia ylhäällä putoamisvaarallisella alueella

Tehtävä: Tikkailla kolmeen metriin kiipeäminen

1. Testattava pukee kokovaljaan ja varmistaja varmistaa köydellä, että testattava ei pääse putoamaan tikkailta.
2. Testattava kiipeää tikkailla noin kolmeen metriin.
3. Ylhäällä, testaajan käskystä, testattava irrottaa toisen käden ja toisen jalan tikkailta. Tämän jälkeen testaaja tekee testattavalle muutamia kysymyksiä varmistuakseen testattavan toimintakykyisyydestä korkealla. Tilanne vastaa samaa, kuin tikkailla vuorotahtiin oikealla tekniikalla kiivettäessä.
4. Luvan saatuaan testattava kiipeää alas tikkailta.
5. Testaaja tekee alhaalla vielä muutamien kysymysten testattavalle tuntemuksista korkealla ja kirjaa havainnot lomakkeelle.

Tikkaat voivat olla kiinteät talotikkaat tai irtotikkaat. Irtotikkaita käytettäessä pitää yhden henkilön tukea tikkaita koko ajan, kun testattava on tikkailla, tai irtotikas on kiinnitettävä muutoin luotettavalla tavalla.

Yleistietoa peloista

Pelot voivat tuntua kohtuuttomilta ja rajoittavat yksilön järkevää toimintaa. Ne voivat liittyä tiettyihin asioihin tai tilanteisiin. Yleisiä pelkojen kohteita ovat mm. korkeat, ahtaat ja pimeät paikat.

Miksi ihminen pelkää?

- Pelko on luonnollinen reaktio uhkaavaan tilanteeseen. Sen tarkoituksena on varoittaa ihmistä vaarasta.
- Jos ihminen esimerkiksi näkee metsässä käärmeen, kuuluukin kehon tuottaa tilanteessa pelkoreaktio. Kuitenkaan aihetta pidempiaikaiselle ja piinaavalle käärmepelolle ei ole.
- Varsinaisista pelko-oireista on kyse, kun pelkoreaktio ”jää päälle” jatkuvaksi hälytystilaksi. Liiallisessa pelossa ihmisen aivot ovat ikään kuin huijattuja tuottamaan pelkoreaktio tilanteessa, jossa se ei ole tarpeen.

Pelkojen kohtaaminen kannattaa

- Ihminen, joka kärsii voimakkaista fobioista, pyrkii yleensä kaikin tavoin välttämään pelkoja aiheuttavia asioita tai tilanteita. Tällöin pelot usein huomaamatta voimistuvat.
- Tehokkain tapa päästä eroon fobioista on vähitellen tapahtuvat pelon kohteelle altistaminen. Menetelmällä voidaan saada tuloksia lyhyessäkin ajassa.
- Altistus voi tuntua ahdistavalta. Pienin askelin toteutettuna ja tarvittaessa ammattiauttajan avustuksella se on kuitenkin täysin turvallista.
- Altistuksessa ihminen oppii vähitellen kontrolloimaan pelkoaan ja saa luottamusta siihen, että selviytyy tilanteesta.
- Kun pelätty asia kohdataan tarpeeksi monta kertaa, oppivat aivot vähitellen huomaamaan asian kohtaamisen olevan täysin turvallista. Altistuksessa siis ”pois-opitaan” vähitellen liiallisesta pelkoreaktiosta

Pelko on luonnollinen reaktio uhkaavaan tilanteeseen. Sen tarkoituksena on varoittaa ihmistä vaarasta. Ihminen, joka kärsii voimakkaista fobioista, pyrkii yleensä kaikin tavoin välttämään pelkoja aiheuttavia asioita tai tilanteita. Tällöin pelot usein huomaamatta voimistuvat. (https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00394).